

บทที่ 4

ข้อมูลทางคติความเชื่อของการปลูกเรือน

เผ่าลาวลุ่มมีคติความเชื่อหลายประการเกี่ยวกับขั้นตอนการปลูกเรือน โดยถือกันว่าหากได้ทำตามพิธีกรรมความเชื่อที่บรรพบุรุษเคยบอกเล่า หรือเคยกระทำมาก่อน ก็จะช่วยให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ และเชื่อกันว่าจะช่วยให้ผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านเรือนนั้นมีความสุขปราศจากโรคภัยอันตราย ทำมาหากินเจริญรุ่งเรือง หรือเสนียดจัญไรและสิ่งชั่วร้ายจะไม่กล้ากล้ากรายเข้ามาในเรือน คติความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ฝังรากลึกมาแต่ศึกคำบรรพ์ จนไม่อาจบอกได้ว่าเริ่มมีมาแต่สมัยไหน แต่สิ่งที่บอกกล่าวเล่าขานกันมาและปฏิบัติสืบต่อกันมาจะสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อของกลุ่มชน

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงสิ่งเกี่ยวกับคติความเชื่อของเผ่าลาวลุ่มในด้านการปลูกเรือนว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งเป็นคติความเชื่อในเรื่องที่เป็นนามธรรมจับต้องได้ยาก เพราะเป็นเรื่องที่ผ่านมาเป็นเวลานานแล้ว และประเด็นสำคัญยิ่งคือขาดการสืบทอดในแง่ของการปฏิบัติไปเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะความเจริญทางด้านเทคโนโลยีได้เข้ามาบดบังความสำคัญของสิ่งที่บรรพบุรุษเคยเชื่อถือปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน เนื่องจากว่าเรือนพักอาศัยไม่ใช่เป็นเพียงที่กำบังเพื่อพำนักอาศัยที่สะดวกสบายอำนวยความสะดวกทางร่างกายเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวของผีบรรพบุรุษที่คอยปกป้องความชั่วร้าย ควบคุมดูแลพฤติกรรมของสมาชิกภายในครอบครัวให้ดำเนินไปตามกติกาสังคม อีกทั้งตัวเรือนก็ยังถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถคุ้มครองปกป้องภัยที่เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นที่ชาวบ้านเข้าใจว่าเกิดจากสิ่งที่ไม่เป็นมงคลต่างๆ ทำให้ผู้อาศัยเดือดร้อนวุ่นวาย ทั้งทางกายและทางใจด้วย

ดังนั้นการสร้างพิธีกรรมให้ตัวเรือนเองซึ่งเป็นสถานที่ที่ได้มาจากพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่จะบันดาลให้ผู้ที่อยู่อาศัยมีความสุข มีความอุดมสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และคุ้มครองจิตวิญญาณของผู้ที่อยู่ในสภาพที่ปกติสุขและอุดมด้วยมิตรสหายที่เป็นคนดีและมีศีลธรรม การที่จะทำให้ตัวเรือนมีพลังอำนาจดังกล่าวตามคติความเชื่อนั้น ชาวบ้านได้สร้างสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ที่เข้าใจว่าเป็นมงคลขึ้นไว้หลายประการ โดยเริ่มตั้งแต่การหาฤกษ์ยามในการไปตัดหาไม้เพื่อทำเสาเรือน ยังมีการกำหนดสัดส่วนของเสา ที่ภาษาพื้นเมืองเรียกว่าวิหา⁷² เพื่อที่จะให้เสาเรือนเป็นมงคล หากกำหนดผิดพลาดจากกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในตำราแล้ว ผู้อาศัยมักจะเจ็บไข้ ความ เป็นอยู่ไม่ค่อยเจริญหามิตรและเพื่อนได้ยากเป็นต้น บางครั้งอาจจะบันดาลให้พ่อแม่ล้มหายตายจากไปก็มี หากตัดเสาเรือนถูกต้องตามที่ได้กำหนดไว้ในตำราเสาเรือนเหล่านั้นย่อมนำความสุขความ

⁷² คำพูดของจางคำหล้าเป็นหมอพรในหมู่บ้านธาตุหลวง สัมภาษณ์ วันที่ 25 พฤษภาคม 2549 (วิหาหมายถึงโลกเสาเรือน)

เจริญมายังผู้พักอาศัย และมีมิตรสหายที่เป็นคนดี อีกทั้งเสาเรือนยังนำลาภมาให้อยู่เสมอ พิธีกรรมขุดหลุมเสาเรือนให้เป็นสิริมงคลโดยกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกันวันที่จะขุดหลุม และจะต้องกำหนดทิศที่จะเอาดินขึ้นจากหลุมให้สอดคล้องกับหลุมในทิศทางต่างๆ การยกเสาเรือนก็ยกให้ถูกทิศทางตามตำรากล่าวไว้ว่าวันใดควรจะยกเสาเรือนตั้งที่อยู่ทางทิศใดก่อน ก่อนจะยกเสาเรือนก็ต้องวางเสาปลายเสาเรือนให้ถูกต้องตามทิศ เมื่อขุดหลุมและยกเสาลงหลุมแล้วยังจะต้องมีวันนำดินจากหลุมกลบฝังเสาในแต่ละต้นที่เป็นมงคล จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลที่ปรากฏอยู่อย่างมากมาย บางครั้งความเชื่อเหมือนจะไม่มีตรรกะหรือเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถอธิบายได้อย่างสืบต่อกันมา ในลักษณะเรื่องเล่า ใช้ความทรงจำปากต่อปาก รุ่นต่อรุ่น โดยเฉพาะจาก “หมอพร” และ “ผู้ที่อาศัยในเรือน” ซึ่งในบทนี้จะนำเอาข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์และลงภาคสนามมานำเสนอ

ในการเก็บข้อมูลได้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น พื้นที่บางแห่งอยู่ห่างไกล สภาพเส้นทางในการคมนาคมไม่สะดวก และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่จะต้องไปหลายครั้ง เนื่องจากว่าวันธรรมดาจะไม่มีคนอยู่เรือนเพราะพวกเขาได้ออกไปทำมาหากินหรือไปทำไร่ ทำสวน และออกไปรับจ้างเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว แต่จะอยู่เฉพาะวันพระ ดังนั้นในการที่จะไปสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายจะต้องได้ไปวันพระจึงเป็นสาเหตุให้จำเป็นต้องใช้เวลามากจึงจะได้ข้อมูลตามที่ต้องการ ในการไปสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายนั้นพบว่าข้อมูลที่ได้รับตรงกันเป็นส่วนมากจึงมีความจำเป็นที่จะสรุปออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนต่อไป และเรือนที่ปลูกตามคติความเชื่อมีเหลือให้ศึกษาไม่มาก หรือรูปแบบของเรือนที่พบเห็นได้มีการหายไป เรือนที่ปลูกใหม่บางครั้งไม่สอดคล้องกับคติความเชื่อแบบเดิม ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะทำให้การวิเคราะห์และจำแนกพัฒนาการของคติความเชื่อของการปลูกเรือนต้องใช้เวลาศึกษาค้นคว้ามากและอาจจะไม่ครอบคลุมชัดเจน ในการสัมภาษณ์บางครั้งพบว่าการใช้ชื่อบางอย่างที่ไม่เหมือนกันแต่ใช้ในความหมายเดียวกัน บางครั้งทำให้ผู้วิจัยสับสนในหลักฐานที่ได้รับมาและบางครั้งไม่สอดคล้องกับคติความเชื่อที่ผู้ประกอบพิธีกรรมได้ให้ข้อมูลเอาไว้

4.1 คติความเชื่อที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบพิธีกรรม (หมอพร)

4.1.1 คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้

จากการสัมภาษณ์หมอพรจำนวน 5 ท่าน เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ก่อนปี ค.ศ. 1975 ยังได้ปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ และคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้หลังปี ค.ศ. 1975 ได้มีคติความเชื่อวิธีการเลือกไม้ที่จะนำมาปลูกเรือนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน การทำนายทิศของไม้ล้ม และคติความเชื่อการทำนายตาไม้ที่จะนำมาเป็นเสาเรือนที่ไม่ได้นำไปปฏิบัติแต่ก็ยังคงมีการพูดถึงกันอยู่

- **คติความเชื่อสำหรับไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน**

จากการสัมภาษณ์หมอพรเกี่ยวกับคติความเชื่อเรื่องไม้ซึ่งค่อนข้างจะเหมือนกันได้กล่าวว่าการปลูกเรือนในปัจจุบันไม่ค่อยพูดถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ที่ห้ามแล้ว แต่ว่าไม้ที่นำมาปลูกสร้างบ้านเรือนในเมื่อก่อนส่วนมากเป็นไม้ที่สามารถหาได้ในพื้นที่โดยมีคติความเชื่อในการเลือกไม้ที่จะนำมาปลูกสร้างบ้านเรือนเพื่อที่จะทำให้เรือนเป็นสิริมงคลแก่ผู้ที่อยู่อาศัย ในการตัดไม้ก็ต้องตัดในเดือน 1-2 จึงจะดี ส่วนเดือน 3-6 จะไม่ดี ไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือนเช่น ไม้แยงเงา ไม้ที่เกิดจากจอมปลวก ไม้จมนดินฝังอยู่ในหนองน้ำ ไม้ฟ้าผ่า ไม้เหล่านี้จะเป็นไม้ที่ไม่เป็นสิริมงคล ถ้านำมาปลูกเรือนก็จะทำให้หิบหาย ดังนั้นไม้ที่จะนำมาปลูกเรือนจะต้องเป็นไม้ที่ดีเพื่อจะเอาไปทำเสาแรก เสาขวัญ เสาค้ำ แต่มาถึงช่วงปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา การไปตัดไม้มาปลูกเรือนน้อยลง ไม่ค่อยได้ทำตามคติความเชื่อในการไปหาไม้เหมือนเมื่อก่อนแล้ว และในปัจจุบันนี้ไม้ที่นำมาไม่รู้ว่าจะมาจากไหน เป็นไม้ที่ซื้อมา ถ้านำไปปลูกเรือนจะต้องได้ทำพิธีสวดให้สิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ออกไปจึงจะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข⁷³

- **คติความเชื่อสำหรับคำทำนายทิศของไม้ล้มไว้ดังนี้**

ล้มไปทางทิศ บูรพาจะดี

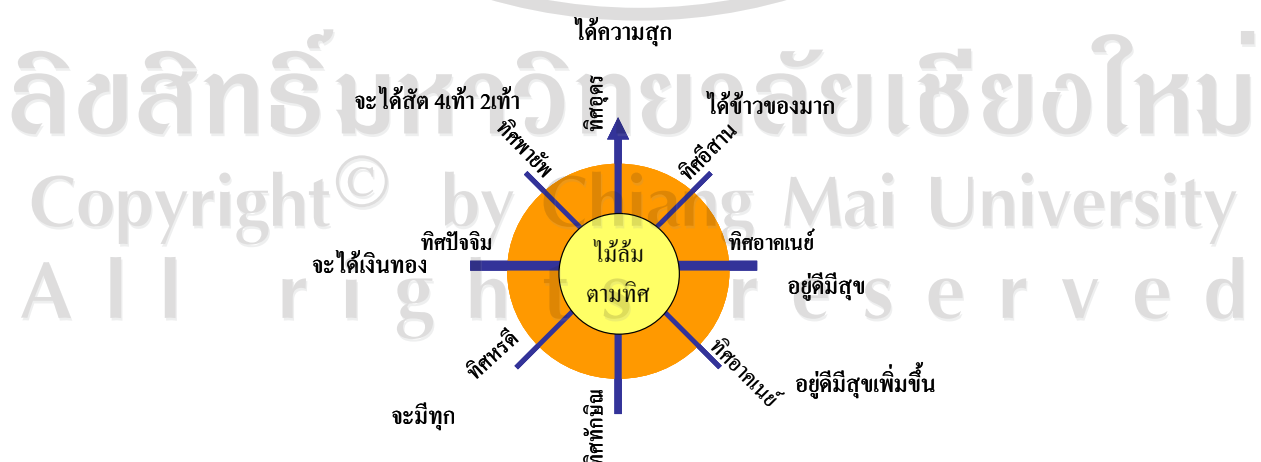
ล้มไปทางทิศ อากเนย์ ไฟจะไหม้ จะมีเรื่องทะเลาะกันเกิดขึ้น

ล้มไปทางทิศ ทักษิณ ปัจจิม เจ้าของเรือนจะตาย

ล้มไปทางทิศ หรดี อูคร จะมีคนขโมยข้าวของ

ล้มไปทางทิศ พายัพ จะมีการทะเลาะกัน

ล้มไปทางทิศ อีสาน จะมีทรัพย์สินบริวารมากมาย

⁷³ คำพูดจานคำห้า หมอพรอยู่ในหมู่บ้านธาตุหลวง สัมภาษณ์ วันที่ 25 พฤษภาคม 2549 (ไม้แยงเงาหมายถึงไม้ที่อยู่ริมน้ำ)

ทิศของไม้ล้มนี้ในเมื่อก่อนถือว่ามีความสำคัญมาก ถ้าไม้ที่ล้มไปไม่ถูกทิศก็จะไม่เอา เพราะถ้านำมาปลูกเรือนจะทำให้ครอบครัวอยู่ไม่เป็นสุข และทำมาค้าขายไม่ขึ้น แต่มาถึงปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีการไปตัดไม้ในป่าเพื่อใช้ทำเรือนเหมือนเมื่อก่อน จึงทำให้คัดความเชื่อในการทำนายทิศของไม้ล้มหมดไปด้วย⁷⁴

- **คติความเชื่อสำหรับวิธีการเลือกไม้ที่จะนำมาทำเป็นเสาเรือน**

ไม้ที่ตัดมาแล้วนั้นมีลักษณะแตกต่างกัน บางต้นเล็กบางต้นใหญ่ ต้นเสาเล็กปลายเสาใหญ่ ต้นเสาใหญ่ปลายเสาเล็ก ต้นปลายเสมอกันก็มี โบราณได้ทำนายลักษณะเสาไว้ดังนี้⁷⁵

1. ต้นเล็กปลายเสาใหญ่ไม่ดี
2. ต้นเสาเสมอกันเป็นเสาที่ดีมาก
3. เสาเบี้ยว งอ มีตามากไม่ดี

เสาแต่ละต้นก็มีความสำคัญแตกต่างกันอย่างเสาขวัญ หลังจากหาไม้ได้แล้วถ้าจะนำไม้มาแปรรูปก็สามารถทำได้ในทันที โดยไม่ต้องมีพิธีกรรม โดยแปรรูปตามความเหมาะสมของไม้ที่ต้องการ หลังจากได้ไม้ครบแล้ว ก็จะต้องได้ไปหาผู้รู้ ว่าวันใดเป็นวันปลูกวันใดเป็น *เชิงเรือน*

แต่ปัจจุบันการเลือกไม้แบบนี้ไม่มีแล้ว มีแต่หาไม้ที่มีเนื้อแข็งเช่น ไม้ประดู่ ไม้แคนที่ทำซื้อได้ในโรงไม้หรือว่าร้านขายไม้ทั่วไป แต่จะหาเสาแบบเมื่อก่อนนั้นไม่ได้เพราะได้มีข้อจำกัดในการตัดไม้ จึงทำให้การเลือกไม้มีการเปลี่ยนแปลงไปบางส่วน

- **คติความเชื่อสำหรับการทำนายตาไม้เสาเรือน**

ตาเสาเรือน เสาบางต้นมีตาบางต้นไม่มีตา ต้นที่มีตา เรียกว่าเสาไม่ลวด ตาเสาบางอย่างมีคุณประโยชน์ให้แก่เจ้าของเรือน จะทำให้เจ้าของเรือนอยู่เย็นเป็นสุขทำมาค้าขายร่ำรวย ตาบางอย่างมีโทษทำให้เจ้าของเรือนทุกข์จนถึงวอดวายฉิบหายจนตาย เรื่องนี้เคยมีตัวอย่างให้เห็นมาแล้วมากมาย จะให้คุณหรือให้โทษก็ยังปรากฏอยู่จริง การทำนายลักษณะของตาเสาเรือน⁷⁶ (คู่มือตารางที่ 4.1)

⁷⁴ คำพูดจานคำหล้า

⁷⁵ คำพูดจานบุญทันกับภรรยา หมอพรอยู่ในหมู่บ้านหมื่นนา สัมภาษณ์ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2549 (เชิงเรือนหมายถึงวางผัง)

⁷⁶ คำพูดลุงสีสะเก่า หมอพรอยู่ในหมู่บ้านนาสัมพัน์ สัมภาษณ์วันที่ 22 พฤษภาคม 2549

ตาที่ดีเช่น	ตาที่ไม่ดีเช่น
ตากั้นหอย ตาที่มีลายเหมือนกันหอย	ตาเปิดสับ เป็นตาเสมอดิน
ตาควาเวือง มีตาเล็กๆ เป็นวงกลมอยู่ตามลำตัวของเสา	ตาไก่ตอด เป็นตาพื้นดินประมาณหนึ่งคืบ
มีหนึ่งตา ขุนนางรัก	ตาหมูสี เป็นตาพื้นดินประมาณ ๑ ศอก
มี 2 ตา อยู่ดีมีสุข	ตาเรียงหมอน เป็นตาเรียงกันมีรูปเหมือนหมอน
มี 3 ตา เป็นดี	ตารับข้าง มีตารับหรือรองข้าง
มี 6 ตา ดีมีข้าวของมากมาย	ตารับข้อ เป็นตารับและรองข้อ
มี 9-10 ตา อยู่ดีมีโชค	ตายอกกล้วย มีลายยาวเหมือนกาบกล้วย

ตารางที่ 4.1 การทำนายลักษณะของตาเสาเรือน

ถ้าเสาที่มีตาที่ไม่ดีก็ให้ตัดตานั้นออกแล้วปิดคันทันพร้อมเสกคาถาพระเจ้า 5 พระองค์ คือนะโม พุทธายะ ลงที่ตาเสานั้นก็จะหมดเคราะห์ จะอยู่เย็นเป็นสุข ในเมื่อก่อนจะมี แต่ในปัจจุบันได้หายไปแล้ว”

4.1.2 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับดิน

จากการสัมภาษณ์หมอพรจำนวน 5 ท่านเห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับดินก่อนปี ค.ศ. 1975 ยังได้ปฏิบัติตามคติความเชื่อกันอยู่ แต่คติความเชื่อเกี่ยวกับดินหลังปี ค.ศ. 1975 ได้มีคติความเชื่อการเลือกดินที่จะปลูกเรือน ดินที่โบราณห้ามปลูกเรือน ได้มีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

- **คติความเชื่อสำหรับการเลือกดินที่จะปลูกเรือน**

การเลือกดินเราจะรู้ได้ว่าดินดีหรือไม่เราจะต้องได้มีการเสี่ยงดูดินที่จะมาปลูกเรือนถ้าผู้ไม่มีวิชาดู ตรงที่เราจะตั้งเสาแรกเสาขวัญ วิธีเสี่ยงนี้เราต้องเตรียมขัน 5 เทียนเวียนหัวของสามภรรยาคนละเส้นและเทียนเวียนมาสองเส้นพร้อมขัน 5 นั้นใส่รูปเทียนเป็นคู่ ต่อหนึ่งขัน แล้วก็ไปจุดหลุมส่ง 1 คืบ กว้าง 1 คืบลงตรงที่เราจะนอนนั้น หลังจากจุดหลุมเสร็จแล้วเราก็เหลาไม้ดอกส่งตรงกลางของหลุมนั้น แล้วทำให้หลุมนั้นเป็นมุดิและสะอาดไม่ให้มีสิ่งของอยู่ในหลุมนั้น แล้วปิดไว้เมื่อถึงตอนเย็นให้สองสามีภรรยาเอาเทียนที่มีน้ำหนกบาทสองเล่มนั้นไปจุด แล้วบอกว่า “พวกผู้ข้าจะมาตั้งเรือนอยู่ที่นี้ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อยู่ในสากลโลก อยู่ในขอบเขตนี้จงมาบอกผู้ข้าเถิด”⁷⁸

วิธีการจะเสี่ยงได้เอาข้าวเปลือกให้ครบตามจำนวนของสมาชิกในครัวเรือน ให้ตั้งผู้ที่ เป็นพ่อเรือนก่อนแล้วหันหัวข้าวเปลือกนั้นเข้าหาหลัก เริ่มจากพ่อแม่ ลูกคนแรกจนครบทุกคนตามลำดับ ถ้าเอาหัวข้าวเปลือกหันไปหาหลักนั้นเสร็จ เอาจานปิดไว้แล้วเอาดินกลบตามขอบจานนั้นเพื่อไม่ให้

⁷⁷ คำพูดลุงสีสะเก่า

⁷⁸ คำพูดลุงสีสะเก่า

แมลงเข้าไปข้างในได้ จากนั้นก็เอาขันช 5 วางไว้บนจานพร้อมกับจุดเทียนไว้ทั้งคืน พอตื่นเข้ามาแล้วก็ไปดู ถ้าพบว่ามิมดหรือแมลง หมายความว่าดินนั้นมี “ผีขี้ก” ถ้าเห็นมีรอยปลวกหมายความว่าดินนั้นถูก “ทางผีเที๋ยว” ปลุกไม่ได้ ถ้าเมื่อดำกระดูกออกจากรัน ถ้าเป็นเม็ดที่ตรงกับใครผู้นั้นจะเกิดอันตราย ถ้ามีตัวปลวกอยู่มดหลุมแสดงว่าที่นี่มีเจ้าอารักษ์เคล็ดขวางไม่ดี ถ้าปลุกก็จะเกิดอันตรายจริง นี่เป็นวิธีการเสี่ยงทาย ถ้าผู้ที่มีวิชาสามารถส่งคุณด้วยวิชาได้”

การเสี่ยงทายอีกแบบคือเราขุดดินเพียงหนอง แล้วเอาดินขึ้นมา ชั่งได้ 4 บาทเป็นทางผู้ใหญ่หมายความว่า “ทางผีเที๋ยว” ไม่ดี ชั่งได้ 5 บาททยอดแก้วตั้งเท่งหัวเป็นแก้วเป็นแทนดี ชั่งได้ 6 บาทขุนท้าวเข้ามาโรมดี ชั่งได้ 7 บาทจะเดือดร้อนใจไม่ดี ชั่งได้ 8 บาททำการใดก็ได้ก็ดีชุน ชั่งได้ 9 บาทดีชุน ชั่งได้ 10 บาทขึ้นไปอยู่ดีมีแรง ชั่งได้ 20 บาทยิ่งดี ชั่งได้ 30 บาท มีข้าวของเต็มยุงข้าว และ ยิ่งมากยิ่งขึ้น⁷⁹

แต่มาถึงปัจจุบัน คติความเชื่อดังกล่าวได้หายไป เนื่องจากการหาที่ดินสมัยก่อนไม่ได้ซื้อขายกันและมีเนื้อที่พอที่จะให้เลิกกัน แต่ปัจจุบันที่ดินได้มีการซื้อขายกันจึงเลิกไม่ได้ เพียงแต่ดูว่าถูกใจก็ซื้อแล้วก็ปลุกเรือนใส่ได้ แต่จะต้องมีพิธีสวดพื้นที่ก่อนที่จะปลุกเรือนก็ถือว่าเป็นมงคลแล้วการไหว้เทพบุตรเทวดาและเจ้าบ่อนเจ้าที่ ไหว้แล้วก็ขอเอา “ภาของหวาน” นั้นไปประเคนที่วัดให้พระสงฆ์ฉันแล้วเรา “หยาดน้ำ” ด้วย⁸⁰

- **คติความเชื่อสำหรับดินที่โบราณห้ามปลุกเรือน**

ข้อห้ามต่างๆ ของคนโบราณล้วนแต่มีเหตุผลถ้าเทียบกับหลักวิชาการแล้ว คนสมัยก่อนรู้จักคำนึงถึงความเหมาะสมกับการนำใช้คุณภาพและคุณลักษณะของดิน ในการที่จะสร้างความสะดวกทนให้เรือนมีความแข็งแรงเช่น⁸¹

1. ห้ามปลุกเรือนใกล้ป่าช้า
2. ห้ามปลุกเรือน ใต้ดินโคลนเก่า
3. ห้ามปลุกเรือนในที่น้ำบ่อแก้ว ถึงจะถมแล้วก็ห้ามปลุกเรือน
4. ห้ามปลุกเรือนใต้จอมปลวก
5. ห้ามปลุกเรือนทับตอไม้ใหญ่
6. ห้ามเอาเรือนสองหลังมารวมกัน
7. ห้ามปลุกเรือนใส่ทางหางบ้านหรือใต้หมู่บ้าน

⁷⁹ คำพูดลุงสี่สะง่า

⁸⁰ คำพูดลุงสี่สะง่า

⁸¹ คำพูดลุงสี่สะง่า (ภาของหวานหมายถึงสำหรับของหวาน)

⁸² คำพูดลุงคำผาย หมอพรอู่ในหมู่บ้าน สัมภาษณ์ วันที่ 23 พฤษภาคม 2549 (น้ำบ่อแก้วหมายถึงสร้าง)

8. ห้ามปลูกเรือนใกล้ทางโค้ง
9. ห้ามปลูกเรือนขวางตะวัน
10. ห้ามปลูกเรือนไล่ปากทาง 3 แยก
11. ห้ามให้เงาของเรือนพ่อแม่ตกใส่เรือนลูก
12. ห้ามลดเรือนมาเป็นกระท่อม

มาถึงปัจจุบันข้อห้ามเหล่านี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปกันความทันสมัยเช่น ข้อห้ามปลูกเรือนไล่จอมปลวกนี้มาถึงปัจจุบันก็ได้มีการขุดออกให้หมดแล้วนำดินใหม่มาถมให้เต็มแล้วก็ปลูกเรือนใหม่ได้แต่ก็มีพิธีสวดเท่านั้นจะเป็นสิริมงคลแล้ว

4.1.3 คติความเชื่อสำหรับการจัดวางทิศทางของเรือน

จากการสัมภาษณ์หมอพรจำนวน 5 ท่านเห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับการวางทิศของเรือนก่อนปี ค.ศ. 1975 ยังได้ปฏิบัติกันอยู่ และคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้หลังปี ค.ศ. 1975 ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป

การปลูกเรือนนี้ถ้าหาไม้ได้ครบแล้วให้หาคนเฒ่าคนแก่ พิธีที่ปลูกนี้เราต้องได้แปลงดินและตรวจดูดินเสียก่อน ถ้าเป็นดินมรดกก็สามารถปลูกได้เลยเพราะเราได้อยู่มานานแล้ว แต่ถ้าเป็นดินซื้อใหม่กลัวเป็นดินที่ไม่ดี เราต้องให้หมอดูเสียก่อนถ้าเป็นดินที่ดีแล้วก็เตรียมปลูกเรือนได้

การตั้งบ้านเรือนของลาวลุ่มเมื่อก่อนได้ถือเอาสายน้ำเป็นหลักสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ในการตั้งเรือนขนานไปกับสายน้ำ เรือนครัวที่ปลูกเฉพาะติดกับเรือนใหญ่นั้น การที่สร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆ แม่น้ำลำคลอง หนองบึงนั้น ก็เพราะใช้น้ำทำประโยชน์แก่การครองชีพได้สะดวก และได้ถูกเป็นที่ประกอบกิจการงานประจำวัน และยังคงต้องได้เทียบกับเรือนข้างเคียงเรือนที่ตั้งอยู่ริมน้ำและขนานกับน้ำดังกล่าวนั้น ห้วนอนให้หันไปหาที่สูงเป็นผนังที่ตรงกันข้ามกับทิศต่ำ ส่วนที่ต่ำนั้นเป็นทางเดินจาก ทิศเทียบกับสายน้ำ การหันห้วนอนก็จะต้องหันห้วนอนชนกัน ห้องครัวและที่เก็บน้ำก็เช่นเดียวกัน⁸³

ในปัจจุบันการวางทิศนี้ถือเอาไปตามดิน ดินมีความยาว มีความกว้างทางไหน เราต้องดูตะวัน ไม้ให้หันปลายเท้าไปหาตะวัน ห้องนอนให้เอาห้วนอนไปทางตะวันออก ไม้ให้เอาเท้าไปทางตะวันตก ถ้าจะให้ถูกต้องดูตามดิน และตะวันเพราะดินแต่ละตอนไม่เหมือนกัน หันหลังบ้านไล่ด้านตะวันออก และตะวันตก เรือนที่มีระเบียบอยู่ในบ้านไม่มีปัญหาจะวางไว้ตรงไหนก็ได้

⁸³ คำพูดที่คนพูดกัน หมอพรอยู่ในหมู่บ้านหนองซาย สัมภาษณ์ วันที่ 19 พฤษภาคม 2549

4.1.4 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับเจ้าของเรือน

จากการสัมภาษณ์หมอพรจำนวน 5 ท่านเห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือนก่อนปี ค.ศ. 1975 ยังได้ปฏิบัติกันอยู่เรื่อยมา แต่หลังปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมาคติความเชื่อในการหาฤกษ์ยาม มีวิธีการเลือกวันที่จะปลูกเรือน วันที่โบราณห้ามปลูกเรือน การเลือกปีที่จะปลูกเรือน การทำนายอายุของคนที่จะปลูกเรือน และ *ยันหัวเสา* คติความเชื่อเหล่านี้ยังได้ปฏิบัติกันอยู่ และได้มีคติความเชื่อ วิธีการเลือกเดือนที่จะปลูกเรือน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยปฏิบัติกันมา

- **คติความเชื่อสำหรับการหาฤกษ์ยาม**

การที่จะปลูกเรือนก็จะต้องได้หาฤกษ์ยามว่าถูกวันใดดีวันไหนเป็นวันเชิงวันไหนเป็นวันปลูกเสา ว่า วันเสาร์ตกรน้ำ วันทิศตกรุม วันจันทร์ตกรทาง วันอังคารตกรไฟ วันพุธตกรบ้าน วันพฤหัสบดีตกรป่า วันศุกร์ตกรที่นอน แต่ละวันฤกษ์จะไม่เหมือนกัน ถ้าเป็นวัน *จันทร์อะ พุทธกะ* จึงได้ฤกษ์แปลว่า “*กระหังพาเว มัดเขมาระนัง อุดทั้งราชา*” คำว่า “*กระหังพาเว มัดเขมาระนัง*” แปลว่าเป็นยามตายท่านไม่ให้ทำถ้าทำไปก็เห็นผลจึง “*อุดทั้งราชา*” แปลว่าเป็นยามดีพิเศษเป็นยาม 11 โมง แล้วตั้งเอาเสาขวัญขึ้นก่อน เสามุมหนึ่ง ไม้ขมพูการะเทพ มุมสอง ไม้หนิบตาผี มุมที่สาม ไม้เศรษฐีมาเป็นเพื่อน มุมที่สี่ ไม้ช่างเพื่อนเป็นสิริมงคลแท้แล้วๆ พร้อมกันยกเสาตง ต้องอ่านคาถานี้ก่อนแล้วจึงปลูกเสาต่อไปจนให้ปลูกเรือนเสร็จ⁸⁴

- **คติความเชื่อสำหรับวิธีการเลือกวันที่จะปลูกเรือน**

วันที่จะปลูกเรือนเป็นเรื่องที่สำคัญมาก วันที่ปลูกเรือนดีมากได้แก่วันจันทร์ วันพุธ วันพฤหัสบดี แต่ละวันจะมีความเสี่ยงทายที่ไม่เหมือนกัน เมื่อที่จะปลูกเรือนแล้วข้อสำคัญที่ควรรู้คือ⁸⁵

- วันอาทิตย์ อยู่ได้ สองเดือนจะเกิดอันตราย
- วันจันทร์ อยู่ได้ สองเดือน จะได้ลาภ ฟ้าผ่อนแพรวา ของขาว เหลือง
- วันอังคาร ปลูกได้ สามวัน จะมีโรคภัย ไฟจะไหม้เรือน
- วันพุธ จะได้ ฟ้าผ่อนแพรวาอันดี
- วันพฤหัสบดี จะมีสุขสำราญ ปลูกได้ ห้าเดือนจะได้โชคลาภ
- วันศุกร์ มีสุขมีทุกข์เท่ากัน ปลูกได้ สามเดือนจะได้ลาภเล็กน้อย
- วันเสาร์ จะเกิดพยาธิโรคภัย เลือดตกยางออก ปลูกได้ สี่เดือนจะลำบาก

⁸⁴ คำพูดจานคำหล้า

⁸⁵ คำพูดจานบุญทันกับภรรยา

การเลือกหาวันที่จะปลูกเรือนนี้ยังถือปฏิบัติกันอยู่เพราะการหาวันที่จะปลูกเรือนนี้เป็นข้อที่สำคัญ เพื่อที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุข และเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว

- **คติความเชื่อสำหรับวันที่โบราณห้ามปลูกเรือน**

- วันครบรอบพ่อแม่ตาย
- วันค้ำฟ้า
- วันพระ คีต 8 คีต 15 ทั้งขึ้น ทั้งแรม
- วันบุญถวายบนบาน

วันที่ห้ามปลูกเรือนนี้ยังได้ปฏิบัติกันอยู่ ถ้าปลูกเรือนถูกวันที่กล่าวมานี้ก็จะหยุดไม่ทำงาน คนหนุ่มก็จะอยู่กับเรือน ผู้เฒ่าก็ไปทำบุญที่วัด⁸⁶

- **คติความเชื่อสำหรับวิธีการเลือกเดือนที่จะปลูกเรือน**

- เดือนยี่ (หรือเดือนมกราคม) มีลาภ ปราศจากโรคภัย
- เดือนสาม (หรือเดือนกุมภาพันธ์) เกิดภัยภายนอกภายในไม่ขาด
- เดือนสี่ (หรือเดือนมีนาคม) มีเพื่อนมาให้ความสุขสบาย เงินทองไหลมา
- เดือนห้า (หรือเดือนเมษายน) ทุกข์เท่าฟ้าจะมาถึง มีโรคภัยไข้เจ็บ
- เดือนหก (หรือเดือนพฤษภาคม) มีโชคลาภนานาประการไหลมา
- เดือนเจ็ด (หรือเดือนมิถุนายน) เสียสารพัด
- เดือนแปด (หรือเดือนกรกฎาคม) มีความร้อนใจ ทำมาหากินไม่มั่นคง
- เดือนเก้า (หรือเดือนสิงหาคม) ยั่งยืนมั่นคง
- เดือนสิบ (หรือเดือนกันยายน) จะฉิบหายอันตรายมาปะปน
- เดือนสิบเอ็ด (หรือเดือนตุลาคม) จะเกิดความทุกข์และอันตราย
- เดือนสิบสอง (หรือเดือนพฤศจิกายน) ฝูงเงินทองหลังไหลเข้ามา
- เดือนอ้าย (หรือเดือนธันวาคม)

แต่มาถึงปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป การปลูกเรือนสามารถปลูกได้ทุกเดือน แต่จะไม่ปลูกในฤดูฝน และเดือนที่เข้าพรรษา⁸⁷

⁸⁶ ถ้าพูดลงสี่สะง่า

⁸⁷ ถ้าพูดที่บุญทัน

- **คติความเชื่อสำหรับปีที่จะปลูกเรือน**

ปลูกตามปีก็จะมีปลูกปีฉลู (วัว) ให้เอาต้นกล้วยมัดติดปลายเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น การเอาหน่อกล้วยหน่ออ้อยใส่ชั้ยนั้นเป็นคันไม้ตามปีนั้นเอง⁸⁸

- ปีชวด (หนู) ให้เอาราชพฤกษ์ (ดอกคูณ) ผูกติดกับเสาแรก
- ปลูกเรือนปีฉลู (วัว) ให้เอาต้นกล้วยผูกติดเสาด้วยผ้าขาว
- ปลูกเรือนปีขาล (เสือ) เอาข้าวสาร 3 กระตง น้ำ 3 ชัน รดต้นเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีเถาะ (กระต่าย) เอาใบตะเคียน ใบเสียง ผ้าหอม กล้วยหนึ่งหวีผูกติดกับเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีมะโรง (งูใหญ่) เอาใบขี้หนูและกำยานพันปลายเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีมะเส็ง (งูเล็ก) เอาใบชิงสองใบผูกติดปลายเสาและเอาข้าวสาร 3 กระตง จุดรูปเทียนบูชาแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีมะเมีย (ม้า) เอาใบขี้เหล็กมาถูตั้งแต่ปลายเสาจนถึงต้นเสาสามครั้งแล้วเอาน้ำรดปลายเสาตอนใกล้สว่าง ไถ่ขันแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีมะแม (แพะ) เอาใบเงินสามใบ ใบมะเดื่อสามใบ ต้นกล้วยเสียบรอบปากหลุมแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีวอก (ลิง) เอาเทียนสามเล่มผูกติดหัวเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีระกา (ไก่) เอาข้าวดอกแตกใส่ใบบัวบกหนึ่งใบวางรองฐานเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีจอ (หมา) เอาข้าววาง (ข้าวดอกแตก) หนึ่งกำและใบบัวบก หนึ่งกำรองฐานเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น
- ปลูกเรือนปีกุน (หมู) เอาดอกชบา ดอกบัวอย่างละหนึ่งดอกรองฐานเสาแล้วจึงยกเสาขึ้น

ซึ่งแต่ละปีจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละราศี ปัจจุบันยังปฏิบัติกันอยู่เพราะว่าการนำไม้ที่จะไปผูกเสานั้นยังถือกันเคร่งครัด⁸⁹

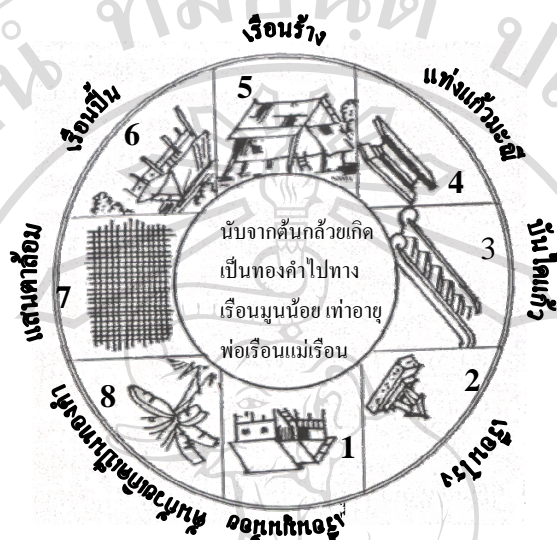
- **คติความเชื่อสำหรับการทำงานอายุของคนที่จะปลูกเรือน**

การเริ่มต้นนั้นให้เริ่มจากต้นกล้วยเกิดเป็นเครือทองคำไปหาเรือนหมูน้อยโรงแก้วจนเท่ากับอายุของสามีและภรรยาบวกกันถ้าตัวเลขใดก็เอาเลขนั้น (ดูรูปที่ 4.1) ตัวอย่างเช่น อายุของ

⁸⁸ คำพูดลุงสีสะเก่า

⁸⁹ คำพูดลุงสีสะเก่า

สามี่ 32 ปี บวกกับอายุของภรรยา 29 ปี เท่ากับ 61 แล้วนับจากต้นกล้วย (หมายเลข 8 ในตาราง) เกิดเป็นผลเครือทองคำ ทิศในการนับให้นับไปทางเรือนหมูน้อยโรงแก้ว (หมายเลข 1 ในตาราง) ตกที่หมายเลข 4 (ตกที่แท่นแก้วคานทิพย์) เรือนหนุ่ม (เรือนที่เพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ) จะมีลักษณะเป็นกองทรายมาก (มั่งมีและมีความหลากหลาย) ถ้าทุกข์ลำบาก ก็จะกลายเป็นดี ให้ปลูกเรือนได้เลย

รูปที่ 4.1 แสดงให้เห็นตารางปลูกเรือนตามอายุของคนที่จะปลูกเรือน⁹⁰

1. ตกอยู่เรือนหมูน้อยโรงแก้ว อยู่ดีมีโชค ลากสมบัติต่างๆ ข้าวของมากมาย ผุ่งคนต่างๆ จะหลังไหลเข้ามารุมล้อม
2. ตกเรือนโรง ไม่ดี บังเกิดเคราะห์ร้าย
3. ตกที่บันไดแก้ว ผาดขึ้นเรือนด้านหน้างาน จะมีโชคใหญ่ อยู่หอเรือนทั่ว ดีมาก
4. ตกที่แท่นแก้วคานทิพย์ เรือนหนุ่มเป็นกองทรายมาก หลากหลายไม่ว่าจะได้ดี ตกเรือนใหม่ ทุกข์จนกลายเป็นดี
5. ตกที่เรือนร้าง ไม่ดี
6. ตกเรือนกลับหัว เรือนรุ่งนั้นนา น้ำตาตกหลังไหลลงเต็มหน้า ไม่ดี
7. ตกที่เสาตอม ไม่ดี
8. ตกต้นกล้วยเกิดเป็นเครือคำ ดีมาก

ความเชื่อเกี่ยวกับตารางปลูกเรือนตามอายุของคนที่จะปลูกเรือนนั้น เมื่อก่อนได้เชื่อและปฏิบัติกันถือสำคัญมาก และปัจจุบันก็ยังได้ปฏิบัติกันอยู่เพื่อจะทำให้ครอบครัวมีความสุขและเป็นสิริมงคล⁹¹

⁹⁰ ดวงจัน วันนะบุพผา, ตำลahaฤกษ์ หายามโบราณลาว (เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์หนุ่มลาว, 2545), หน้า 78

⁹¹ คำพูดจารหล้า

- คติความเชื่อสำหรับยันต์หัวเสา

หลักที่1 อิระชาคะตะระธา

หลักที่2 ตีหังจะโตโรกิมัง

หลักที่3 ปีสัมระโลบุสตัพร

หลักที่4 โสมานะกะริธาโท

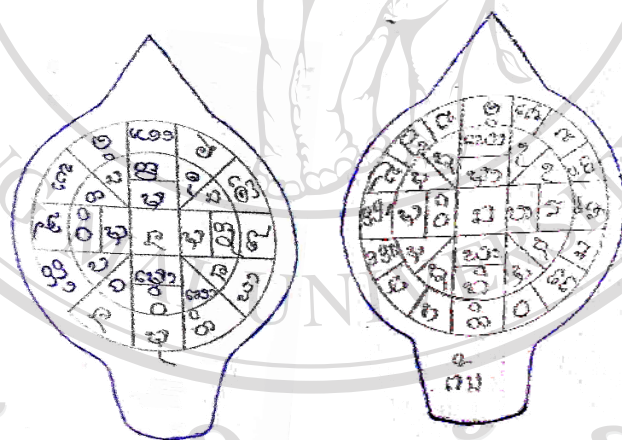
หลักที่5 พะสัมวิสะเทธ

หลักที่6 พุทธเป็นทวาค

หลักที่7 ขาโทโนอ มมวา

หลักที่8 อวิขสูตตานุสตี

เมื่อเขียนเสร็จให้ “อิติปิโส” แปรด้านใส่หลัก แปรหลักให้ครบ หนึ่งร้อยแปดจบแล้วเอาหลักเหล่านี้เข้าไปทำพิธีเสร็จให้พระสงฆ์เอาหลักทั้งแปดไปดอกทั่วแปดทิศ เริ่มจากทิศบูรพาไปทางทิศหริให้ครบแปดทิศ แล้วหว่านหินชาย ในเมื่อก่อนได้เชื่อและปฏิบัติกันถือสำคัญมาก และปัจจุบันก็ยังได้ปฏิบัติกันอยู่เพื่อจะทำให้ครอบครัวมีความสุขและเป็นสิริมงคล” (ครูปีที่ 4.2)

รูปที่ 4.2 ยันต์ที่ใช้ติดเสาเรือน⁹²

ในการสัมภาษณ์นั้นท่านไม่ได้อธิบายถึงเหตุผลของยันต์แต่ละเสา แต่อาจจะกล่าวได้ว่า ยันต์แต่ละเสานั้นจะต้องมีความแตกต่างกันในการป้องกันภัยให้กับเจ้าของเรือนในด้านต่างๆ เช่น ป้องกันสิ่งชั่วร้ายที่จะเข้ามาทำร้าย ทำให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข เป็นต้น

⁹² คำพูดจารคำห้ำ (อิปิโสหมายถึงคำสวด)

⁹³ Sophie Clement-Charpentier and Pierre Clement แปลโดยสุนันทา กั้นละชา กัตติยะลัก และคณะ เล่ม1, เรือนลาว (ดอกเกตจัด พิมพ์และจำหน่ายสิ่งพิมพ์ : จำปาการพิมพ์, 2546), หน้า 283-285

4.1.5 คติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม

จากการสัมภาษณ์หมอพรจำนวน 5 ท่านเห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมก่อนปี ค.ศ. 1975 ยังได้ปฏิบัติได้ปฏิบัติตามที่เคยปฏิบัติกันมา แต่ คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมหลังปี ค.ศ. 1975 ได้มีคติความเชื่อพิธีสวด การนำไม้ที่นำมาผูกเสาแรกการยกเสาเรือนที่ยังปฏิบัติกันอยู่ ได้มีคติความเชื่อการเชิงเรือน พิธีการขุดหลุมเสา การกำหนดทิศในการขุดหลุมเสาวิธีผูกเสาแรกและเสาขวัญได้มีการเปลี่ยนแปลงและได้มีคติความเชื่อ *นาคะ* (พญานาค) วันที่จะปลูกเรือน *นาคะ* (พญานาค) เดือนที่จะปลูกเรือนใหม่ เพราะอะไร การตั้งชื่อเสา คำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ นิमितหมายในการปลูกเรือนคติความเชื่อเหล่านี้ไม่ได้นำมาปฏิบัติแต่ก็ยังได้มีการพูดถึงกันอยู่

- **คติความเชื่อสำหรับการเชิงเรือน “วางผัง”**

ก่อนวันที่จะมีการปลูกเรือนเจ้าของเรือนต้องไปหาคนเฒ่าคนแก่ และสละมาช่วยวางผังของเรือน ซึ่งการวางผังมีสองแบบได้แก่⁹⁴

- แบบการวางผังเสาตั้ง ในสมัยโบราณได้มีการชิงเชือกเพื่อวัดความกว้างความยาวของเรือน หมายตำแหน่งต้นเสาโดยการทำเชือกให้ตึงผ่านมุมของเรือน โดยกำหนดตามรูปสี่เหลี่ยม แล้วลากให้เส้นผ่าศูนย์กลางของสองข้างให้เท่ากันก็จะได้ตำแหน่งเสา การเอาระดับเสาโดยการตอกไม้ห่างจากเสา 1 ศอกจะได้ระดับของเสา
- แบบการวางเสาฝังดินก็จะเหมือนกับการวางผังเสาตั้งจะแตกต่างกันตรงที่การเอาระดับที่มีการนำเอาไม้ล้มลุกมาวัด ไม้ล้มลุกแบ่งเป็นสองท่อน ท่อนสั้นฝังไว้ในดิน ท่อนยาวเป็นความสูงของใต้ถุน

เมื่อก่อนมีความเชื่อและปฏิบัติกันถือสำคัญมาเกี่ยวกับพิธีการเชิงเรือน (วางผัง) แต่มาปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากว่ามีการนำใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการวางผังมากขึ้นและเพื่อความสะดวกให้แก่ช่าง

- **คติความเชื่อสำหรับนาคะ (พญานาค) วันปลูกเรือน**

- วันอาทิตย์ หัวพญานาคหันไปทางทิศบูรพา หางหันไปทิศพายัพ
- วันจันทร์ หัวพญานาคหันไปทางทิศอาคเนย์ หางหันไปทิศพายัพ
- วันอังคาร หัวพญานาคหันไปทางทิศปัจฉิม หางหันไปทิศบูรพา
- วันพุธ หัวพญานาคหันไปทางทิศอุดร หางหันไปทิศทักษิณ
- วันพฤหัสบดี หัวพญานาคหันไปทางทิศอีสาน หางหันไปทิศหรดี

⁹⁴ คำพูดลุงคำหาบ หมอพรอยู่ในหมู่บ้าน สัมภาษณ์ วันที่ 23 พฤษภาคม 2549 (เชิงเรือนหมายถึงวางผัง)

วันศุกร์ หัวพญานาคหันไปทางทิศทักษิณ หางหันไปทิศอุดร

วันเสาร์ หัวพญานาคหันไปทางทิศพายัพ หางหันไปทิศอาคเนย์

เมื่อก่อนได้เชื่อและปฏิบัติกันถือสำคัญมาก แต่มาปัจจุบัน ไม่ได้ปฏิบัติกันแล้ว เนื่องจากบุคคลส่วนมากจะไม่มีความรู้เรื่องนี้เลย⁹⁵

● **คติความเชื่อสำหรับนาคะ (พญานาค) เดือนที่จะปลุกเรื้อน⁹⁶**

- เดือน 1-3 พญานาคหันศีรษะไปทาง หางชี้ไปทาง ท้องหันไปทางหันหลังไปทางทิศปัจฉิม เอมุลดินขึ้นกองไว้ทางทิศบูรพาหรือทิศอาคเนย์ เอาต้นเสาไว้ทิศพายัพ เอาปลายเสาไว้ทิศอาคเนย์และทิศปัจฉิม
- เดือน 4-6 พญานาคหันศีรษะไปทางทิศปัจฉิม หางชี้ไปทางทิศบูรพา ท้องหันไปทางทิศทักษิณ หันหลังไปทางทิศอุดร เอมุลดินขึ้นกองไว้ทางทิศทักษิณหรือทิศอาคเนย์เอาต้นเสาไว้ทิศทักษิณ เอาปลายเสาไว้ทิศหริดี
- เดือน 7-9 พญานาคหันศีรษะไปทางทิศอุดร หางชี้ไปทางทิศทักษิณ ท้องหันไปทางทิศปัจฉิม หันหลังไปทางทิศบูรพา ให้ลงมือขุดเสาเอก เพื่อที่จะทำพิธีทางศาสนา เอมุลดินขึ้นกองไว้ระหว่างกลางทิศปัจฉิม และเอาต้นเสาไว้ทิศอาคเนย์ เอาปลายเสาไว้ทิศพายัพ
- เดือน 10-12 พญานาคหันศีรษะไปทางทิศบูรพา หางชี้ไปทางทิศปัจฉิม ท้องหันไปทางทิศอุดร หันหลังไปทางทิศทักษิณ เอมุลดินขึ้นกองไว้ทางทิศอาคเนย์ เอาต้นเสาไว้ทิศอุดร เอาปลายเสาไว้ (ดูรูปที่ 4.3)

รูปที่ 4.3 การหมุนตัวของพญานาค⁹⁷

⁹⁵ คำพูดที่คนภูมิกัน (นาคะหมายถึงพญานาค)

⁹⁶ คำพูดจารคำหล้า

นาคะนี้ได้นำไปใช้ในการขุดหลุมเสา เช่น ถ้าจะขุดหลุมจะต้องรู้ทิศทางของ พญานาคจะหันศีรษะไปทางไหน เช่น ถ้าจะปลูกเรือนเดือน 12 พญานาคหันศีรษะไปทาง ทิศบูรพา หางชี้ไปทางทิศปัจฉิม ท้องหันไปทางทิศอุดร หันหลังไปทางทิศทักษิณ เอามูลดินขึ้นกอง ไว้ทางทิศอาคเนย์ เอาต้นเสาไว้ทิศอุดร เอาปลายเสาไว้ทิศพายัพ การทำจะต้องทำให้ได้ตาม พญานาคหมุนตัวถึงจะดีถ้าพลาดทำเลเสียที่ขุดหลุมไปโค่นพญานาคเข้าจะเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ทำให้คนที่อยู่ในเรือนเจ็บป่วยบางครั้งอาจจะเอาชีวิตไม่รอดก็มี⁹⁸ (รูปที่ 4.4)

- **คติความเชื่อสำหรับพิธีขุดหลุมเสา**

เรือนโบราณส่วนมากจะมีสี่ห้อง ใช้เสาแปดต้น ก่อนที่จะลงมือขุดได้มีการตั้งชื่อให้ทั้งแปดคนโดยแต่ละคนจะมีชื่อแตกต่างกันไปเช่น แก้ว เงิน ทอง ทองแดง ดี มี สุข ยืน แล้วแต่ละคนก็จะลงมือขุดโดยไม่มีการจำแนกขุด แต่ต้องถูกทิศและวางมูลดินให้ถูกต้องกับทิศที่โบราณกำหนด แสดงให้เห็นว่าต่อไปจะอยู่เย็นเป็นสุข มีข้าวของเงินทองมากมาย การขุดหลุมยังต้องรู้ทิศทางของพญานาคด้วยว่า พญานาคจะหันศีรษะไปทางไหน เพราะถ้าพลาดทำเลเสียที่ขุดหลุมไปโค่นพญานาคเข้าจะเกิดปัญหาต่างๆ ตามความเชื่อของคนสมัยก่อน เช่น¹⁰⁰

- ถ้าขุดหลุมไปโค่นทิศหัวพญานาค แม้เรือนจะตายก่อน
- ถ้าขุดหลุมไปโค่นทิศหางพญานาค ลูกภรรยาเข้าทาสบริวารจะหนีหาย
- ถ้าขุดหลุมไปโค่นทิศหลังพญานาค เจ้าของเรือนจะเจ็บไข้ได้ป่วย
- ถ้าขุดหลุมไปโค่นทิศท้องพญานาคก็จะอยู่ดีกินดี มีลาภยศ จะได้ข้าวของมากมาย

⁹⁷ ฟอง วิไลศักดิ์, “การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยในเขตเมืองหลวงพระบาง”, วิทยานิพนธ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (2545-2546), หน้า 30

⁹⁸ คำพูดจรรยาคำหยา

⁹⁹ ฟอง วิไลศักดิ์, “การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยในเขตเมืองหลวงพระบาง”, วิทยานิพนธ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (2545-2546), หน้า 30

¹⁰⁰ คำพูดลุงสีสะง่า

การขุดหลุมเสาต้องขุดเสาแรกกับเสาขวัญก่อนแล้วจึงขุดเสาอื่นหมุนไปตามวัน การขุดนี้ก็มีตามอายุของเราหรืออายุของสามี และภรรยา การขุดหลุมเสาให้วางมูลดินไปตามเข็มนาฬิกา ถ้าทวนเข็มนาฬิกาถือว่าไม่ดี

- **คติความเชื่อสำหรับการกำหนดทิศขุดหลุมเสา**

ได้มีทิศในการขุดหลุมเสาดังนี้¹⁰¹

- ปลุกเดือน 1-3 ขุดหลุมทิศบูรพา เามูลดินไว้ทิศอุดร
- ปลุกเดือน 4-6 ขุดหลุมทิศทักษิณ เามูลดินไว้ทิศบูรพา
- ปลุกเดือน 7-9 ขุดหลุมทิศปัจฉิม เามูลดินไว้ทิศทักษิณ
- ปลุกเดือน 10-12 ขุดหลุมทิศอุดร เามูลดินไว้ทิศปัจฉิม

- **คติความเชื่อสำหรับการตั้งชื่อเสา**

ตามโบราณได้ห่อข้าวของต่างๆ แล้วให้เด็กผู้หญิงพรหมจารี มาเลือกเอาคนละห่อตามกำหนดแล้วให้ไปยื่นประจำเสาตามแต่ละต้นแล้วให้เรียกชื่อตามห่อของที่ได้ เช่น¹⁰²

เสาที่ได้ห่อเบ็ยเรียกว่าเสาแรก

เสาที่ได้ห่อข้าวเปียกให้เรียกเสาคู่เสาแรก

เสาที่ได้ห่อฝ้าย ให้เรียกเสาขวัญ

เสาที่ได้ห่อหมากให้เรียกเสาคู่เสาขวัญ

เสาที่ได้ห่อทองให้เรียกเสาห้อง

เสาที่ได้ห่อเงินให้เรียกเสาคู่ห้อง

- **คติความเชื่อสำหรับการเตรียมของที่จะทำพิธีบูชาเทวดาที่รักษาและพิธีสวดพื้นที่จะปลูกเรือน**

1. ชั้นหัว

2. ชั้นนํ้ามนต์

3. ชั้นคูปี

4. สังฆทาน

5. กระทงเกล้าห้องหนึ่งอัน

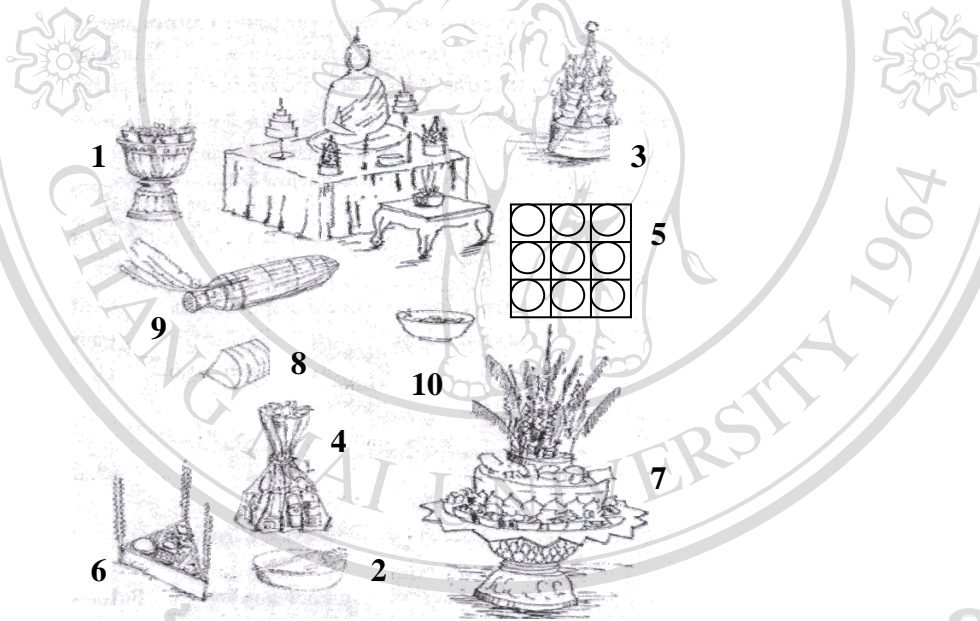
¹⁰¹ คำพูดลุงคำผาย

¹⁰² คำพูดลุงสีสะเก่า

- 6 กระทงหน้าวัวสีอื่น
- 7 ภาขวัญ
- 8 ฝ้ายมงคล (สายสิญจน์)
- 9 ไซ
- 10 แผ่นเงิน แผ่นทองข้าวของที่มีค่าต่างๆ ที่จะนำมาป้อนลงหลุมเสาเรือน

หลังจากเตรียมเครื่องเสร็จแล้วก็นำไปทำพิธีสวดสิ่งต่างๆ ภายในคืนรวมถึงไม้ที่จะนำมาปลูกเรือนเพราะไม้ที่นำมาปลูกเรือนในปัจจุบันไม่ได้ไปเลือกหาเหมือนเมื่อก่อนเป็นการนำเอาไม้ที่ซื้อตามโรงเลื่อยร้านขายไม้โดยที่เราไม่รู้ว่ไม้นั้นนำมาจากไหนบ้างจึงต้องได้ทำพิธีสวดให้สิ่งที่ไม่ดีออกไปเพื่อความเป็นสิริมงคล ดังนั้นพิธีกรรมในการสวดนี้จะทำโดยหมอพรและยังได้ปฏิบัติกันอยู่อย่างมาช้านานในปัจจุบัน¹⁰³ (ดูรูปที่ 4.5)

รูปที่ 4.5 ข้าวของเครื่องใช้ที่นำมาใช้ในพิธีสวด¹⁰⁴

ถ้าเตรียมของเสร็จแล้วเราต้องได้นิมนต์พระมาสวดตามจำนวนพระที่มี สวด 3-5 ใช้พระสูงสุด 9 รูป พร้อมกับนำเครื่องที่เราเตรียมไว้ก่อนนั้น เสาขวัญจะเอาไว้ทางหัว เสาแรกจะเอาไว้ทางเท้า เมื่อเวลาท่านสวด ท่านจะเอาไม้วางเป็นตาข่ายตามเดือนที่พญานาคหันศีรษะ หันท้อง หันหางไปทางใด แล้วเราวางเสาไปทางนั้น เอาต้นเสาตรงปากหลุมแล้วเอาปลายไปตามทิศพญานาคหันศีรษะแล้วเอาไม้ค้ำไว้ทั้งสองเสาคือเสาแรกกับเสาขวัญเมื่อเวลาสวดก็เอาเทียนไปปักใส่เสานั้นแต่

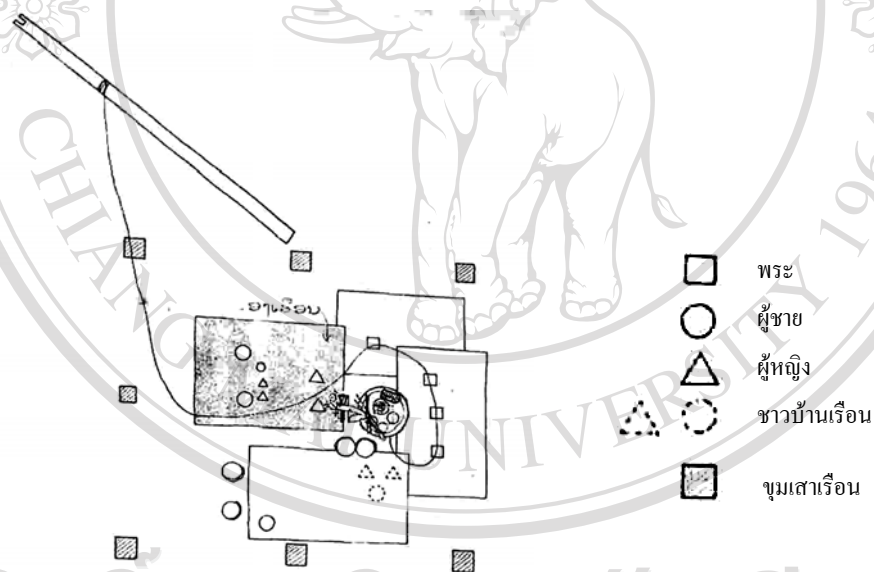
¹⁰³ คำพูดที่คนบุญทัน

¹⁰⁴ ฟอง วิไลศักดิ์, "การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยในเขตเมืองหลวงพระบาง", หน้า 74

จะต้องสวดเสภาแรก และเสภาขวัญนั้นก่อน แล้วเอาฝ้ายมงคลไปอ้อมคินที่เราจะปลูกเรือน นั้นก็เอาเทียนไปจุด ซึ่งเป็นการสวดมงคล¹⁰⁵ (ดูรูปที่ 4.6- 4.7)

รูปที่ 4.6 การทำพิธีสวด¹⁰⁶

รูปที่ 4.7 ตำแหน่งของคนที่ทำพิธีสวด¹⁰⁷

- คติความเชื่อสำหรับการนำไม้ที่มาผูกเสภาแรก

ได้มีการเลือกไม้ที่เป็นมงคลประจำแต่ละวันเช่น¹⁰⁸

- วันอาทิตย์ ไม้ไผ่ เป็นไม้พญา

¹⁰⁵ คำพูดลุงสีสะง่า

¹⁰⁶ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

¹⁰⁷ ฟอง วิไลศักดิ์, “การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยในเขตเมืองหลวงพระบาง”, หน้า 61

¹⁰⁸ คำพูดจากรคำหล้า

- วันจันทร์ ไม้เคื่อเกียง เป็นไม้พญา
- วันอังคาร ไม้คุดตาม เป็นไม้พญา
- วันพุธ ไม้ดอกซ้อน เป็นไม้พญา
- วันพฤหัสบดี ไม้มะม่วง เป็นไม้พญา
- วันศุกร์ ไม้จ้าว เป็นไม้พญา
- วันเสาร์ ไม้กราว หรือ แกกราว เป็นไม้พญา

เมื่อก่อนได้เชื่อและปฏิบัติกันถือสำคัญมาก และปัจจุบันก็ยังได้ปฏิบัติกันอยู่เพื่อจะทำให้ครอบครัวมีความสุขและเป็นสิริมงคล

● คติความเชื่อสำหรับวิธีผูกเสาศาแรกและเสาชขวัญ

สมัยโบราณนำเอา อ้อย เงิน ทอง ผ้า และไม้ประจำวันมารวมกันวางไว้ติดกับฐานเสาศาแรก และจะมีคนสองคนที่มี หนึ่งคนเป็นคนถาม และหนึ่งคนเป็นคนตอบเดินขึ้นไปตรงคำถามไหนดีก็เอาตรงนั้น พอตอบเอาตรงนี้ก็ให้ผูกสิ่งของต่างๆ ติดกับเสาศา (ครปที่ 4.8) ต่อไปทำพิธีผูกเสาชขวัญโดยการนำเอาเข้าของ เช่น คุด เขา หน่อ งา สร้อย แหวน ใส่งูเอาไว้ในซัยแล้วทำเหมือนกับผูกเสาศาแรก แต่จะต่างกันตรงคำถาม และตอบว่า¹⁰⁹

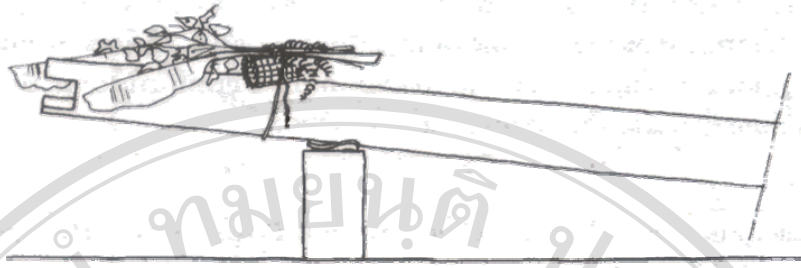
- ถามว่า “เอาตรงจุดหมู่นี้ใหม่” ตอบ “ไม่เอา”
- ถามว่า “เอาตรงหางนาคนี้ใหม่” ตอบ “ไม่เอา”
- ถามว่า “เอาตรงไม้ดาห้อยเงินถุงทองนี้ใหม่” ตอบ “เอาตรงนี้” จากนั้นก็ให้ผูกสิ่งของต่างติดกับเสาศา

การทำพิธีผูกเสาชขวัญโดยการนำเอาเข้าของเช่น คุด เขา หน่อ งา สร้อย แหวน ใส่งูเอาไว้ในซัยแล้วทำเหมือนกับผูกเสาศาแรก แต่จะต่างกันตรงคำถามเช่น

- ถามว่า “เอาตรงที่วัวแม่ลายนี้ใหม่” ตอบ “ไม่เอา”
- ถามว่า “เอาตรงที่คัส้องแก่นี้ใหม่” ตอบ “ไม่เอา”
- ถามว่า “เอาตรงที่ปลายเขาย้อยนี้ใหม่” ตอบ “ไม่เอา”
- ถามว่า “เอาตรงที่ทองนี้ใหม่” ตอบ “ไม่เอา”
- ถามว่า “เอาตรงที่อยู่ขึ้นเป็นสุขนี้ใหม่” ตอบ “เอาตรงนี้”

เมื่อก่อนได้เชื่อและปฏิบัติกันถือสำคัญมาก และปัจจุบันก็ยังได้ปฏิบัติกันอยู่เพื่อจะทำให้ครอบครัวมีความสุขและเป็นสิริมงคล และบางส่วนได้มีการเปลี่ยนแปลงไป

¹⁰⁹ คำพูดลูกคำผาย

รูปที่ 4.8 ข้างของที่ถูกติดกับเสาเรือน¹¹⁰

- **คติความเชื่อสำหรับการยกเสาเรือน**

ก่อนจะยกเสาตกลงหลุมให้เจ้าของเรือนเอาของค่าของกุมลงหลุมก่อนเช่น แผ่นทอง แผ่นทองแดง แผ่นเงิน แก้ว แหวน เป็นต้น เสาขวัญ เสาแรกจะผูกด้วยดอกไม้ ใบสะทอง ใบดอกคูณ ใบขมิ้น ใบทอง ใบกล้วย ใบอ้อย โดยแต่ละใบจะมีความหมายแตกต่างกัน และการยกเสาเรือนนั้น ได้มีผาหวานสองผาแล้วจึงไปอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่สากล โลก และขอบเขตนั้นเจ้าอารักษ์เป็นต้น เทวบุตรเทวดา พระยาอินทร์พระพรหม ที่อยู่ใกล้เคียงนั้นอัญเชิญท่านมาช่วยยกเสาเรือนนั้น และได้บอกเจ้าที่ดินคอนนั้น ที่เป็นเจ้าอารักษ์ รักษาอยู่ดินคอนนั้นเชิญท่านมาช่วยทำพิธีว่า “วันนี้พวกเราจะได้ยกเสาเรือนเข้ามาหาเศรษฐี ชื่ออัญเชิญเทวบุตรเทวดา พระยาอินทร์พระพรหม เจ้าอารักษ์ นางธรณี เจ้าดินเจ้าคอนเจ้าบ่อนเจ้าที่จึงเข้ามาช่วยชูกัน พร้อมกันยกเสาเรือนเข้ามาหาเศรษฐีนี้” พร้อมกันนี้พวกเราจึงได้มีผาหวานสองผา จึงได้มากราบมาถวาย สิ่งศักดิ์สิทธิ์และเจ้าบ่อนเจ้าที่นี้ จึงมารับขันดอกไม้และผาหวานนี้ นำพวกเราเถิด แล้วจึงให้เฒ่าแก่และลูกหลานยกขึ้น การยกเสาเรือนเวลายกเสาเรือนก็มีขมขามโคกก็ยกขามนั้นนี้มี 4 ข้อคือ¹¹¹

1 ยกขึ้นพวกเรายกขึ้น เสาอันนี้แม่นแผนแก้วสัพพัญญู

2 ยกขึ้นพวกเรายกขึ้น เสาอันนี้เอามาแต่ชมพูทวีป

3 ยกขึ้นพวกเรายกขึ้น เสาอันนี้เอามาหนีบตาผี

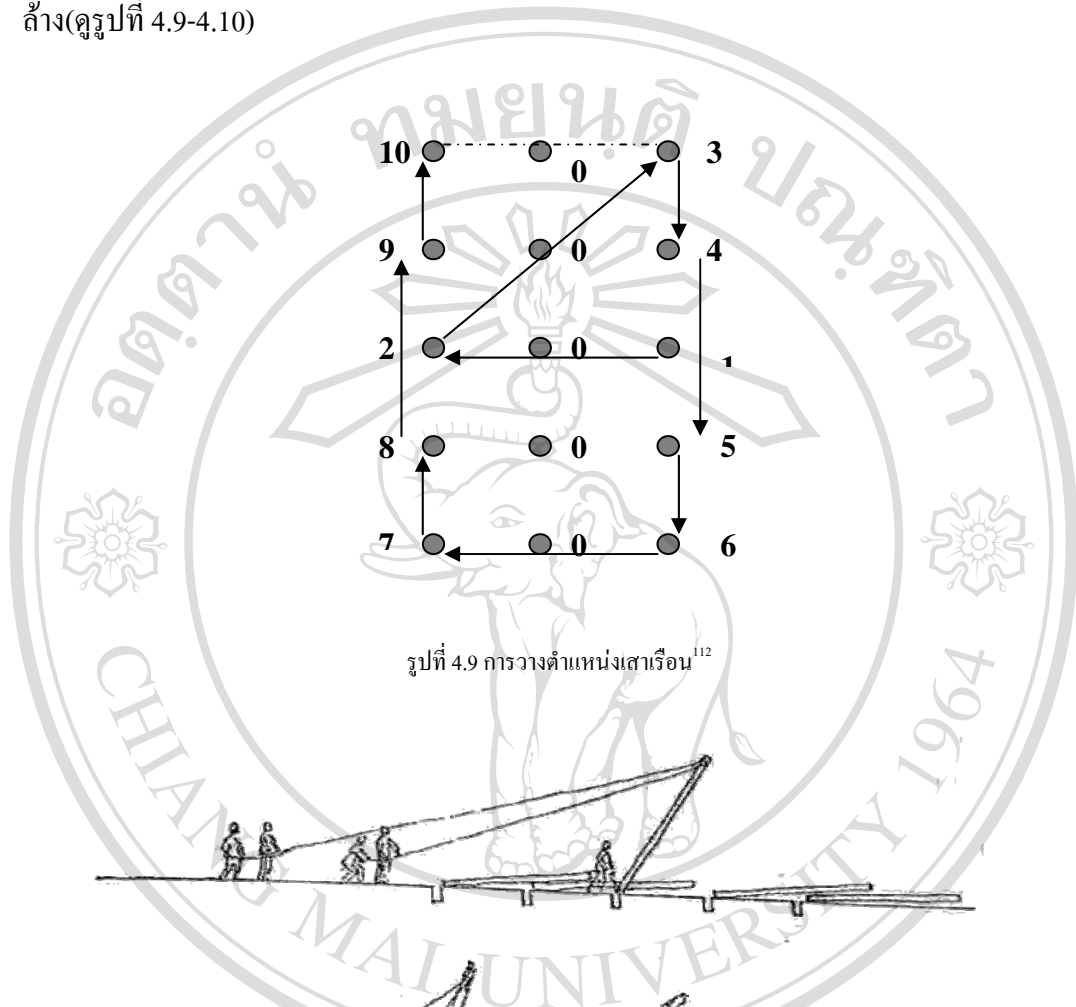
4 ยกขึ้นพวกเรายกขึ้น เสาอันนี้เอามาเศรษฐีมาเป็นเพื่อน

หลังจากพูดจบทั้ง 4 ข้อแล้วต้องทำให้ปลายเสาดังตรง และเลือกสถานที่ให้ได้ ทั้งหมดนี้เป็นคำยกเสาของคนโบราณซึ่งเมื่อก่อนได้เชื่อและปฏิบัติกันถือสำคัญมาก และปัจจุบันก็ยังได้ปฏิบัติกันอยู่เพื่อจะทำให้ครอบครัวมีความสุขและเป็นสิริมงคล แต่บางส่วนได้มีการเปลี่ยนแปลงไป

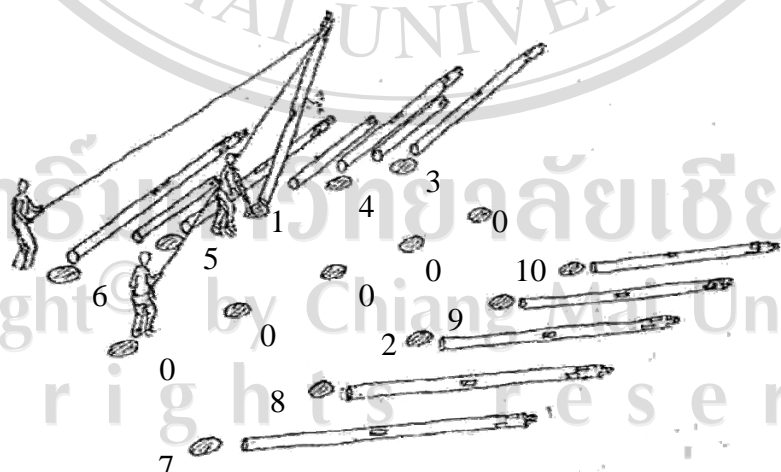
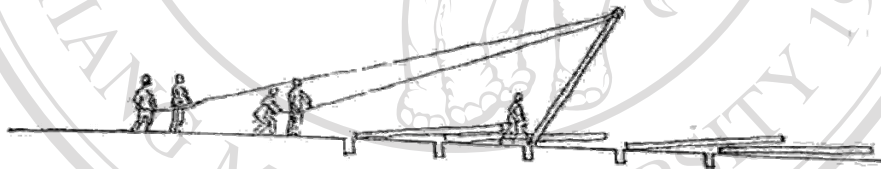
¹¹⁰ Sophie Clement-Charpentier and Pierre Clement แปลโดยสุนันทา กันละชา กัตติยะสิัก และคณะ เล่ม1, หน้า 280

¹¹¹ คำพูดลุงสีสะเก่า

การยกเสานั้นจะต้องเริ่มยกเสาที่ 1 ต่อไปเสาที่ 2 ต่อไปเสาที่ 3 ต่อไปเสาที่ 4 ต่อไปเสาที่ 5 ต่อไปเสาที่ 6 ต่อไปเสาที่ 7 ต่อไปเสาที่ 8 ต่อไปเสาที่ 9 ต่อไปเสาที่ 10 ต่อไปเสาที่ 10 เป็นเสาค้ำข้างล่าง(ดูรูปที่ 4.9-4.10)

รูปที่ 4.9 การวางตำแหน่งเสาเรือน¹¹²

รูปที่ 4.10 การยกเสาเรือน¹¹³

¹¹² ฟอง วิไลศักดิ์, “การศึกษานามิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยในเขตเมืองหลวงพระบาง”, หน้า 64

¹¹³ ฟอง วิไลศักดิ์, “การศึกษานามิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยในเขตเมืองหลวงพระบาง”, หน้า 65

- **คติความเชื่อสำหรับคำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ**

คำทำนายในการตั้งเสาแรกเสาขวัญ¹¹⁴

- ตั้งเสาตรง ถือว่าดีมาก
- ตั้งเสาเอนไปทางทิศอุดร คนในเรือนจะผัดกัน
- ตั้งเสาเอนไปทางทิศอีสาน จะมีความเจริญรุ่งเรือง
- ตั้งเสาเอนไปทางทิศอาคเนย์ จะมีโชคลาภ สวัสดิ
- ตั้งเสาเอนไปทางทิศหรีดี ทักยนิณ จะอยู่ดีกินดี
- ตั้งเสาเอนไปทางทิศพายัพ จะมีอำนาจวาสนา
- ตั้งเสาเอนไปทางทิศบูรพา ไฟจะไหม้เรือน
- ตั้งเสาเอนไปทางทิศปัจฉิม เจ้าของเรือนจะตาย

- **คติความเชื่อสำหรับนิมิตหมายในการปลูกเรือน**

ขณะปลูกเรือนมักจะมีนิมิตหมายต่างๆ เกิดขึ้น แต่คนโบราณจะเชื่อว่าสิ่งทีบอกถึงความเสื่อมหรือความรุ่งเรือง โดยได้มีการทำนายว่า¹¹⁵

- ในเวลาขุดหลุมเสาถ้าได้สิ่งของเช่น เงินทอง หรือถ่านไฟ เจ้าของเรือนจะอยู่ดีกินดี มีความสุข
- ในเวลาขุดหลุมเสาถ้าได้สิ่งของเช่น หินแร่จะอยู่เย็นเป็นสุข
- ในเวลาขุดหลุมเสาถ้าได้สิ่งของ เช่น โลหะ จะมีบริวารมาก
- ในเวลาขุดหลุมเสาถ้าได้สิ่งของ เช่น ทองแดง ท่อนไม้ จะเกิดมีความไม่ดี

4.2 รูปแบบของเรือนแฝดลาวลุ่มตามแต่ละช่วงปีที่นำศึกษา

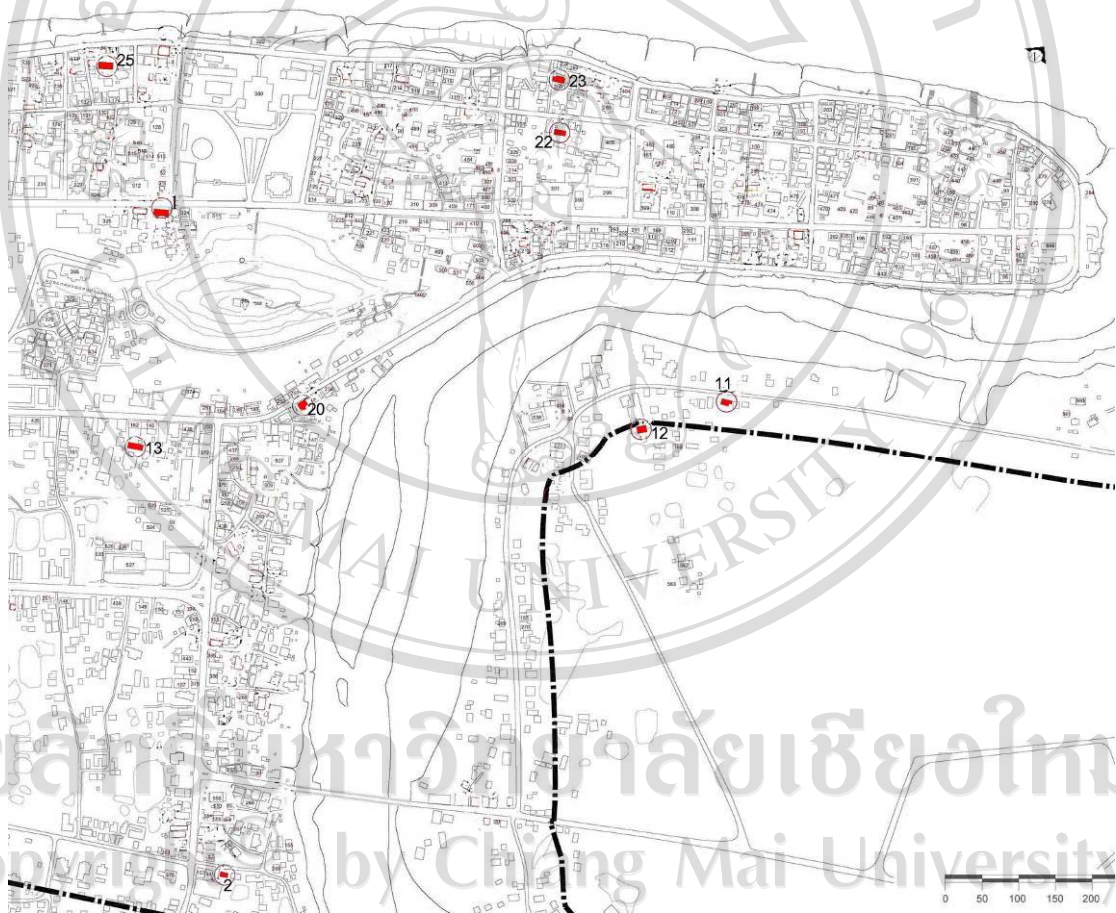
ข้อมูลในส่วนนี้ส่วนมากจะได้จากภาคสนามโดยตรงทั้งจากการสัมภาษณ์ และจากการถ่ายรูปเรือนในแต่ละช่วงปี ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือนลาวลุ่มที่ปลูกด้วยไม้ทั้งหลัง และปีที่ปลูกเรือนแต่ละหลังนั้นได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนหรือบางเรือนก็ได้มีการเขียนบอกไว้ที่หน้าจั่วของเรือน และได้เก็บข้อมูลของตัวเรือนเห็นว่าเรือนที่มีให้เห็นว่าเป็นเรือนแฝดลาวลุ่มแบบดั้งเดิมส่วนมากจะเป็นเรือนที่ปลูกในปี ค.ศ. 1940 มาถึงปัจจุบันที่จะแสดงดังต่อไปนี้

¹¹⁴ คำพูดที่คนบุญทัน

¹¹⁵ คำพูดลุงสีสะเก่า

4.2.1 เรือที่ปลุกในช่วงปี ค.ศ. 1940-1954

เรือที่ปรากฏให้เห็นจะเป็นไม้ที่สวยงาม แข็งแรงที่มีความคงทนถึงจะมีอายุมากแต่ก็ยังคงแข็งแรงอยู่เนื่องจากว่าในตอนที่ถูกเรือนั้นเจ้าของเรือได้นำใช้วิธีการเลือกไม้ตามความเชื่อในการเลือกไม้ที่จะปลุกเรือได้ตามคติความเชื่อ ถึงจะมองข้างนอกเรือหรือข้างในของเรือก็จะเห็นไม้ในตัวเรือนยังคงทน และแข็งแรงอยู่ เสาเอก เสาขวัญก็จะเป็นเสาที่เป็นมงคล ซึ่งจะเห็นได้จากรูปถ่ายว่าเป็นที่บูชาเทวดาเรือหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเรือของเผ่าลาวลุ่มเป็นผลมาจากความเชื่อของการปลุกเรือนั่นเอง ซึ่งจะเห็นได้จากรูปของเรือแต่ละหลังคือหลังที่ 1-10 ที่จะนำเสนอต่อไปนี้

รูปที่ 4.11 แผนที่ตั้งของเรือในเขตอนุรักษณ์¹¹⁶

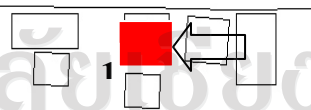
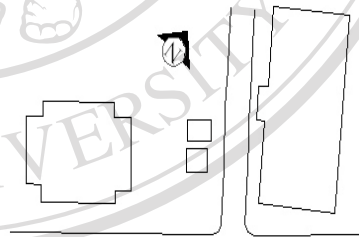
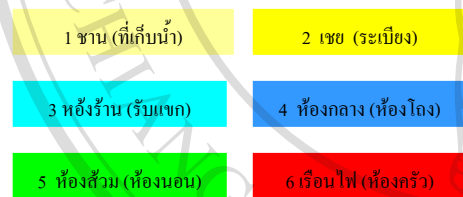
¹¹⁶ จำนวนเรือที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

เรือนหลังที่ 1 บ้านป่าขาม สัมภาษณ์ วันที่ 3 พฤษภาคม 2550
 ลุงสมคิด ไม่มีผู้อาศัยอยู่ ได้เปลี่ยนมาเป็นร้านค้า

รูปที่ 4.12¹¹⁷

รูปที่ 4.13 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดาเรือน
 หรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วอยู่ตรง ณ
 บริเวณ เสาหลักของเรือน¹¹⁸

รูปที่ 4.14 แปลนของเรือน¹¹⁹

รูปที่ 4.15 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11¹²⁰

¹¹⁷ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์การมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV* (หลวงพระบาง: สำนักงานองค์การมรดกโลก, 2545), หน้า 19-25

¹¹⁸ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะและสำหรับผู้วิจัยเองจะใช้ในหัวข้อ “คติความเชื่อที่มีผลต่อตัวเรือนเผ่าลาวผู้มโนเขตเมืองหลวงพระบาง” (2548)

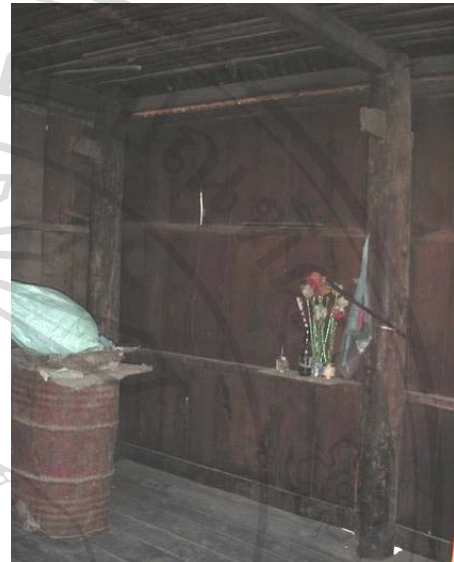
¹¹⁹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ(2548)

¹²⁰ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์การมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 30

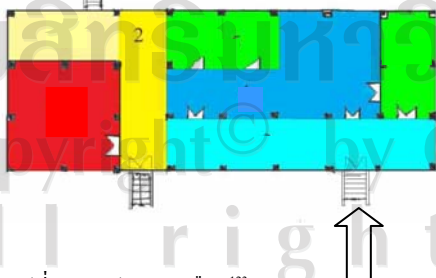
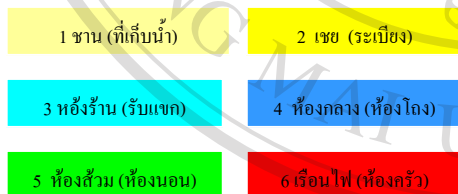
เรือนหลังที่ 2 ตั้งอยู่บ้านหมื่นนา สัมภาษณ์ วันที่ 2 พฤษภาคม 2550

นาย สมบัติ มีผู้อาศัยอยู่ 6 คน หญิง 2 คน

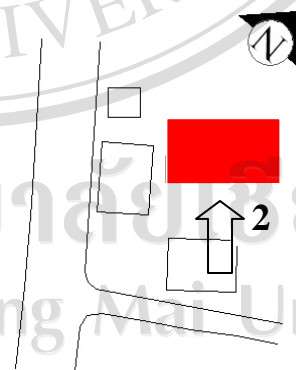

รูปที่ 4.16¹²¹

รูปที่ 4.17 ภาพในเรือนหลังที่ 1 ที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดา เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปตรงเสาขวัญ¹²²

รูปที่ 4.18 แพลนของเรือน¹²³

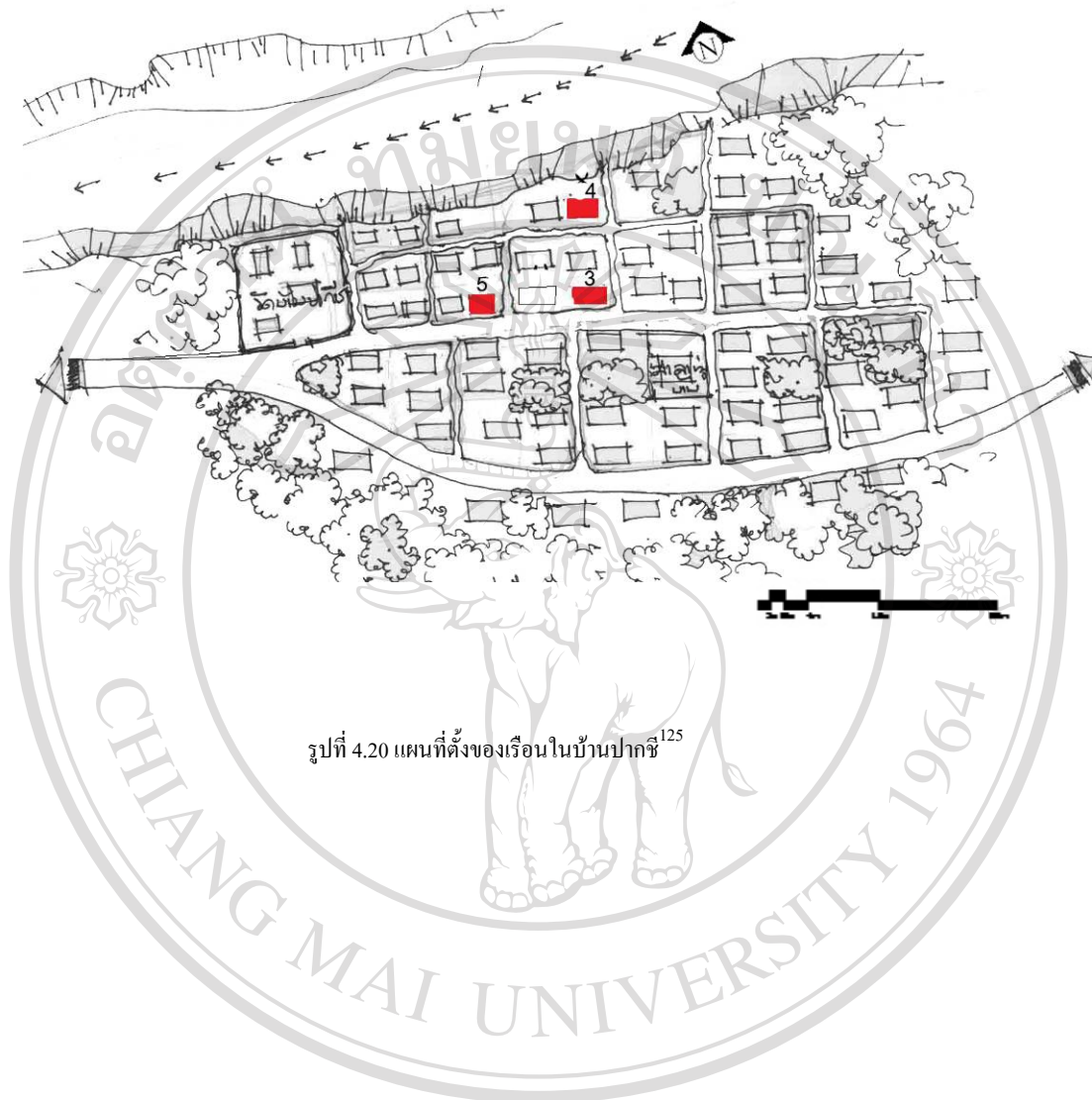
รูปที่ 4.19 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11¹²⁴

¹²¹ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์การมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 12

¹²² ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹²³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹²⁴ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์การมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

รูปที่ 4.20 แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านปากชี¹²⁵

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

¹²⁵ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

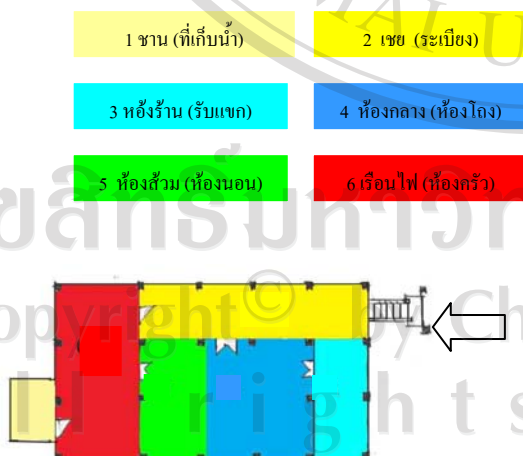
เรือนหลังที่ 3 อยู่บ้านปากชี สัมภาษณ์ วันที่ 12 ตุลาคม 2550

ป่าป่านี มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คน เด็ก 1

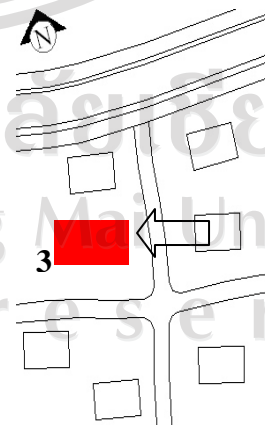

รูปที่ 4.21¹²⁶

รูปที่ 4.22 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดาเรือน หรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วอยู่ตรง ณ บริเวณ เสาหลักของเรือน¹²⁷

รูปที่ 4.23 แปลนของเรือน¹²⁸

รูปที่ 4.24 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.20¹²⁹

¹²⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับท้องสหวัด สีสะนะ (2548)

¹²⁷ รูปถ่ายโดยผู้วิจัยถ่ายเมื่อ วันที่ 23 พฤษภาคม 2548

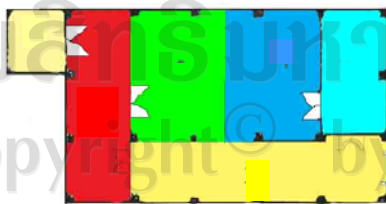
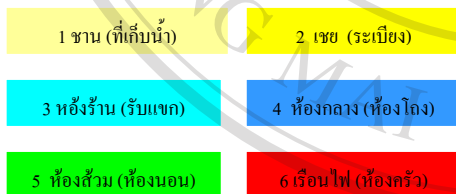
เรือนหลังที่ 4 บ้านปากชี สัมภาษณ์ วันที่ 13 ตุลาคม 2550

แม่ผู้จัน มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 3 คน เด็ก 1

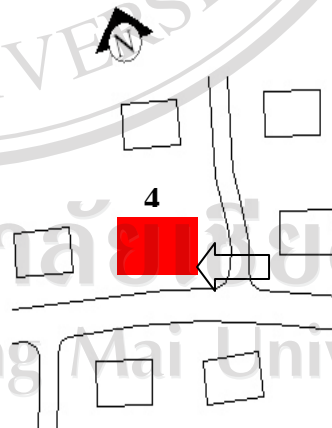

รูปที่ 4.25¹³⁰

รูปที่ 4.26 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดา เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹³¹

รูปที่ 4.27 แปลนของเรือน¹³²

รูปที่ 4.28 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.20¹³³

¹²⁸ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

¹²⁹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

¹³⁰ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

¹³¹ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

¹³² ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

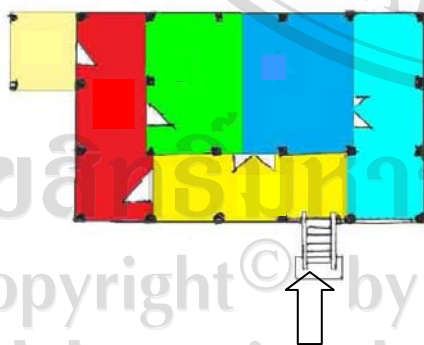
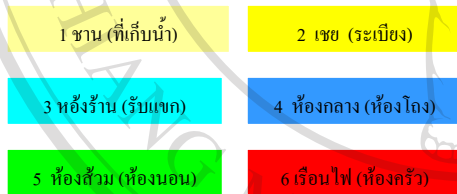
เรือนหลังที่ 5 บ้านปากชี สัมภาษณ์ วันที่ 15 ตุลาคม 2550

ลุง ขวัด มีผู้อาศัยอยู่ 6 คน หญิง 2 คน เด็ก 2

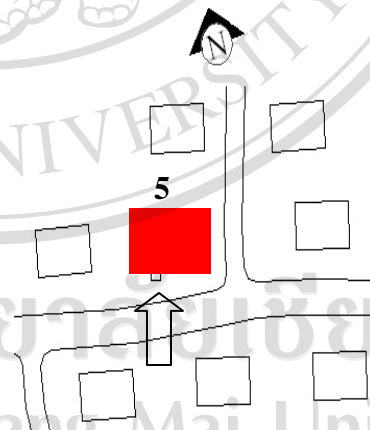

รูปที่ 4.29¹³⁴

รูปที่ 4.30 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดา
เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว¹³⁵

รูปที่ 4.31 แผนของเรือน¹³⁶

รูปที่ 4.32 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.20¹³⁷

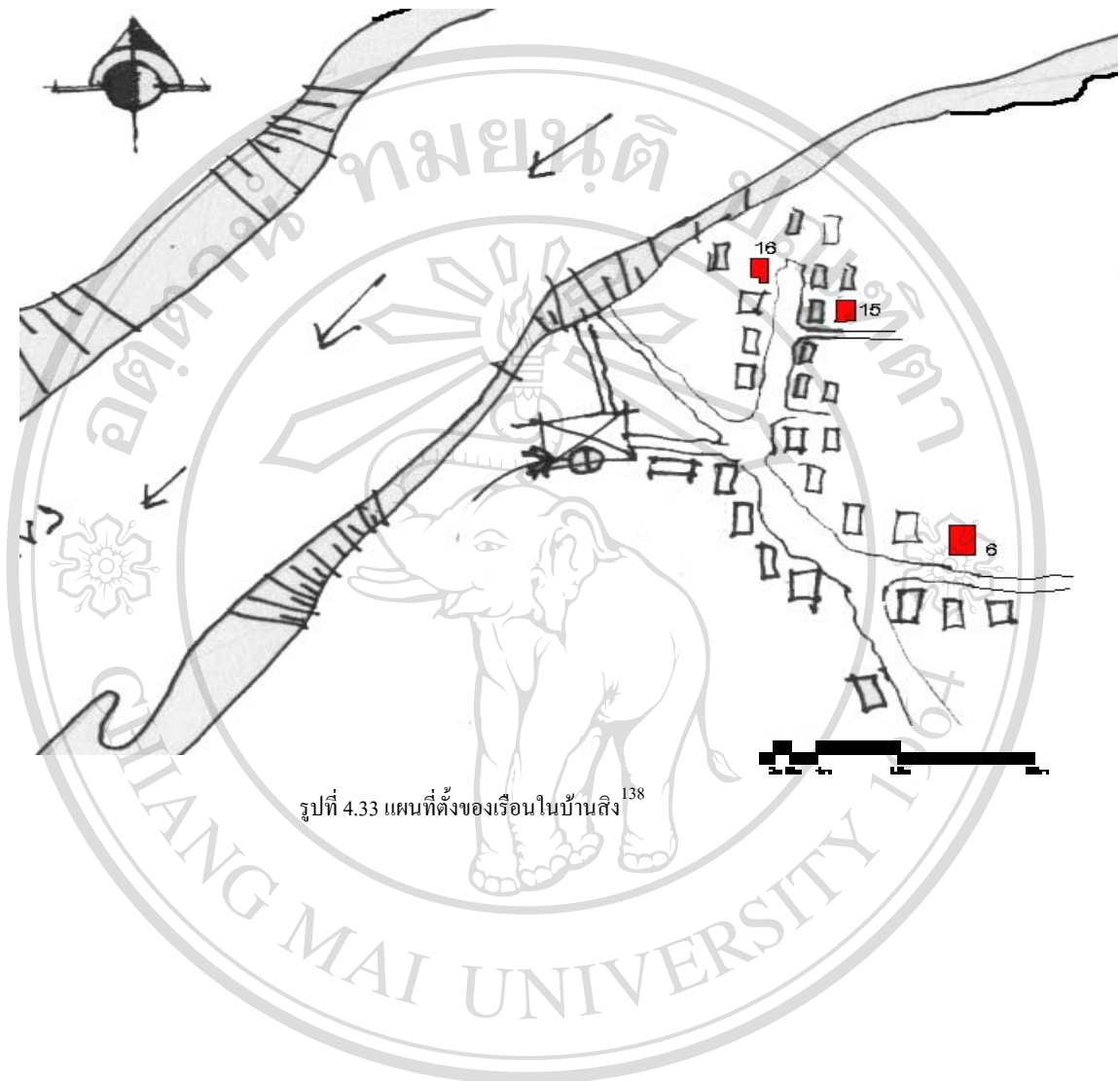
¹³³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹³⁴ รูปถ่าย โดยผู้วิจัย

¹³⁵ รูปถ่าย โดยผู้วิจัย

¹³⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹³⁷ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

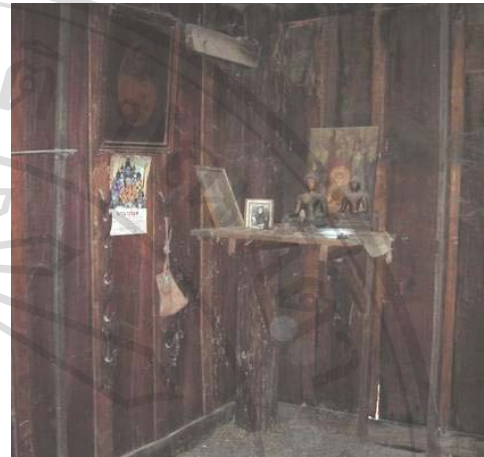

รูปที่ 4.33 แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านสิง¹³⁸

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

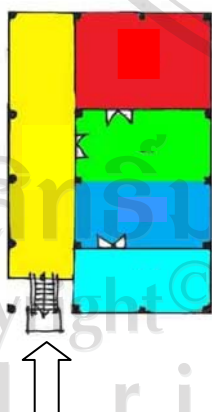
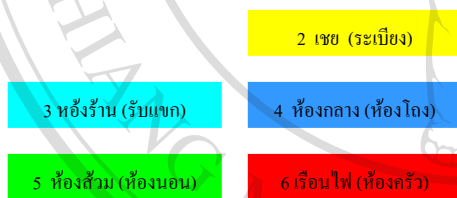
¹³⁸ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสหัส สีสระนะ (2548)

เรือนหลังที่ 6 บ้านสิง สัมภาษณ์ วันที่ 18 ตุลาคม 2550
 ลูกกำสูก มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คนเด็ก 1

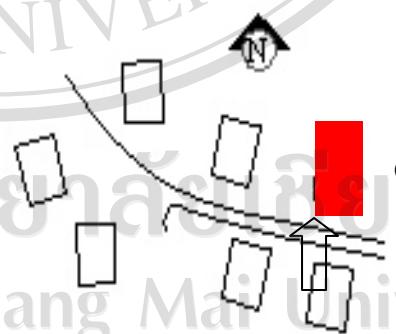

รูปที่ 4.34¹³⁹

รูปที่ 4.35 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดา
 เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁴⁰

รูปที่ 4.36 แปลนของเรือน¹⁴¹

รูปที่ 4.37 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.33¹⁴²

¹³⁹ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

¹⁴⁰ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

¹⁴¹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

¹⁴² ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

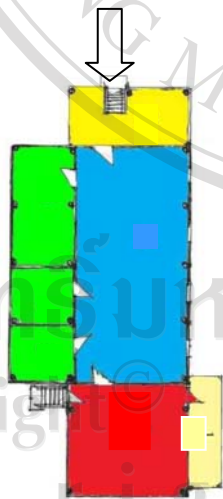
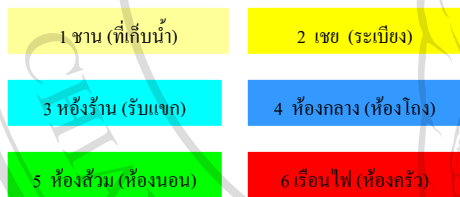
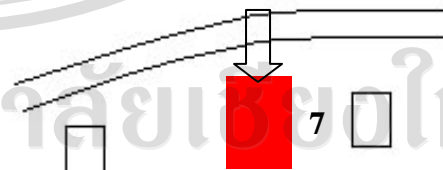
รูปที่ 4.38 แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านเชียงมวก¹⁴³

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

¹⁴³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

เรือนหลังที่ 7 เชียงมวก สัมภาษณ์ วันที่ 22 ตุลาคม 2550
 ลุงวันดีมีผู้อาศัยอยู่ 7 คน หญิง 2 คน เด็ก 3

รูปที่ 4.39¹⁴⁴รูปที่ 4.40 ภาพในเรือน ที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา
 เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ส้างลับไป¹⁴⁵รูปที่ 4.41 แปลนของเรือน¹⁴⁶รูปที่ 4.42 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.38¹⁴⁷

¹⁴⁴ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁴⁵ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁴⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁴⁷ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

เรือนหลังที่ 8 เมืองขาย สัมภาษณ์ วันที่ 23 ตุลาคม 2550

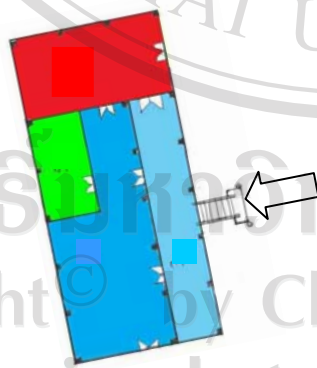
นาย สีพัน มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คน

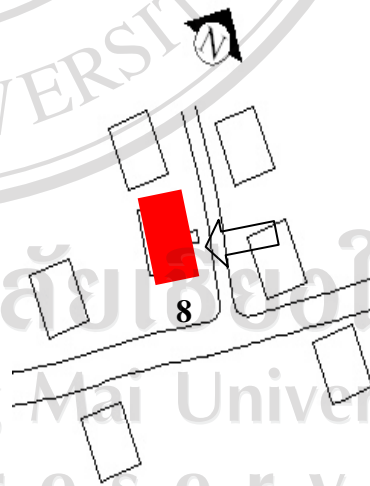
รูปที่ 4.43¹⁴⁸

รูปที่ 4.44 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา
เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁴⁹

3 ห้องร้าน (รับแขก)	4 ห้องกลาง (ห้องโถง)
5 ห้องส้วม (ห้องนอน)	6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

รูปที่ 4.45 แแปลนของเรือน¹⁵⁰

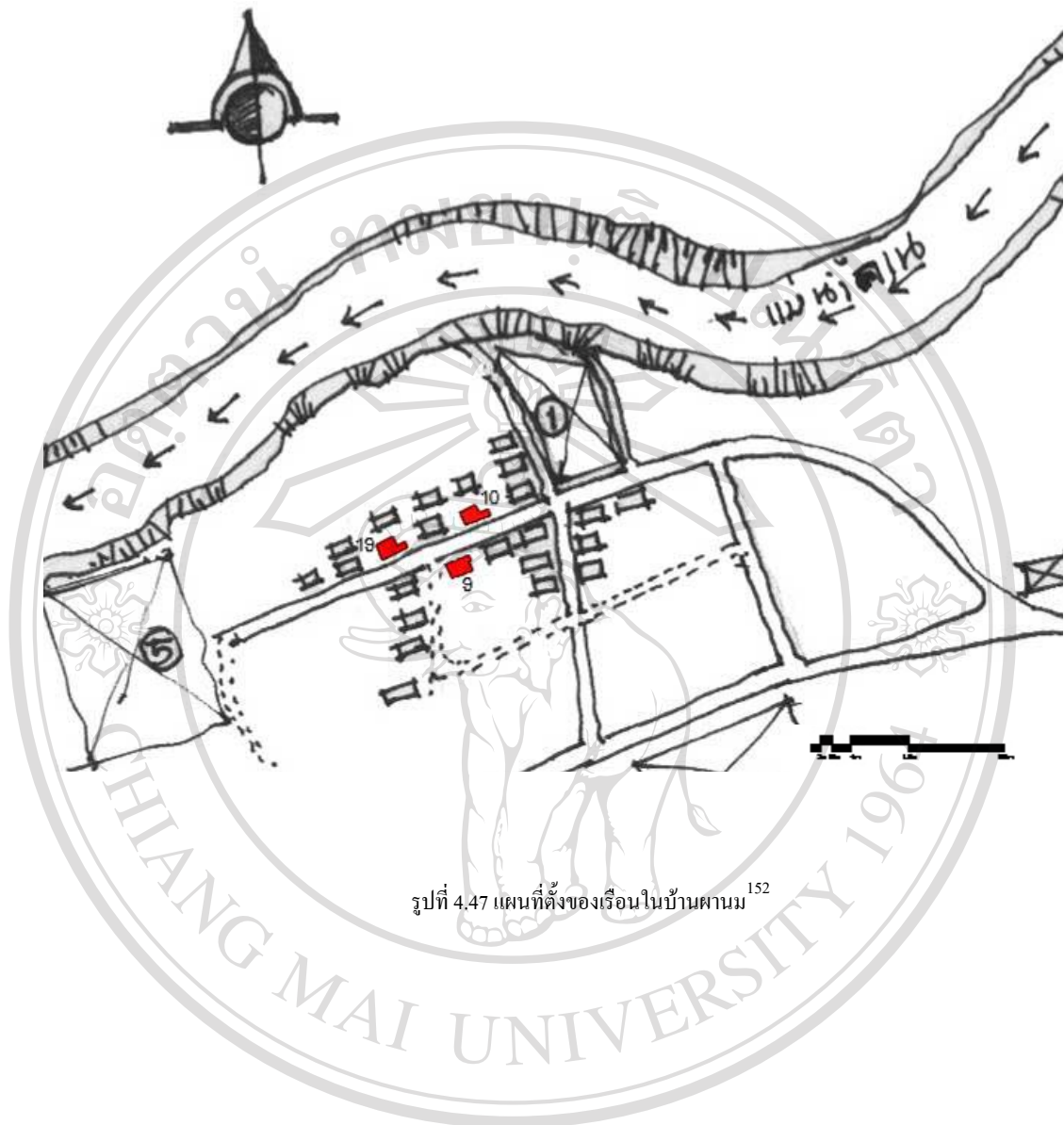
รูปที่ 4.46 การวางทิศของเรือน¹⁵¹

¹⁴⁸ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

¹⁴⁹ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

¹⁵⁰ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

¹⁵¹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

รูปที่ 4.47 แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านสนาม¹⁵²

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

¹⁵² ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

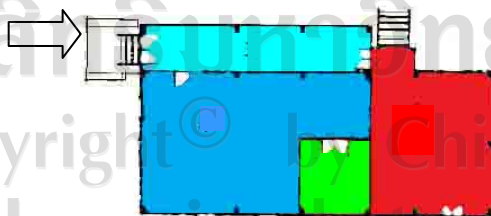
เรือนหลังที่ 9 บ้านผานม สัมภาษณ์ วันที่ 25 ตุลาคม 2550

นาย ชัยคำ มีผู้อาศัยอยู่ 6 คน หญิง 2 คน เด็ก 1

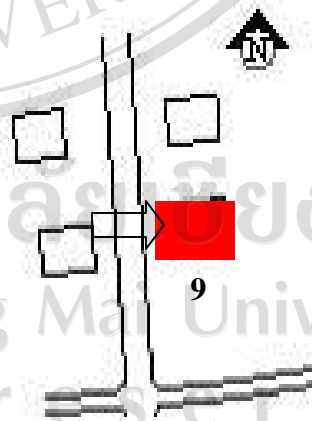

รูปที่ 4.48¹⁵³

รูปที่ 4.49 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดา
เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁵⁴

รูปที่ 4.50 แปลนของเรือน¹⁵⁵

รูปที่ 4.51 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.47¹⁵⁶

¹⁵³ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

¹⁵⁴ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

¹⁵⁵ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

¹⁵⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

เรือนหลังที่ 10 บ้านผานม สัมภาษณ์ วันที่ 26 ตุลาคม 2550

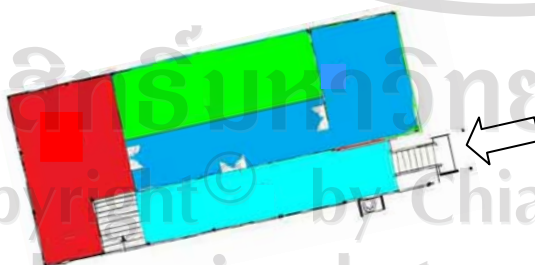
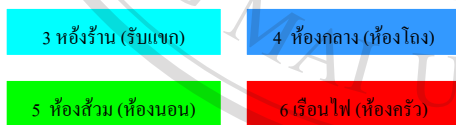
นาย ทิศมี มีผู้อาศัยอยู่ 6คน หญิง 3 คน เด็ก 1

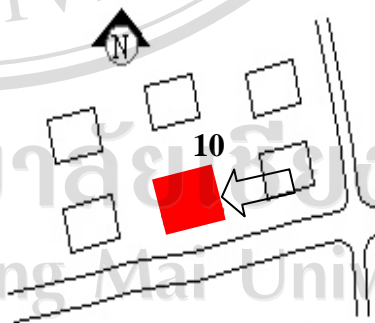
รูปที่ 4.52¹⁵⁷

รูปที่ 4.53 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา เทวดา เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว¹⁵⁸

รูปที่ 4.54 แพลนของเรือน¹⁵⁹

รูปที่ 4.55 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.47¹⁶⁰

¹⁵⁷ รูปถ่ายโดยผู้วิจัยถ่ายเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2548

¹⁵⁸ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

¹⁵⁹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

¹⁶⁰ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีตะนะ (2548)

4.2.2 เรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1955-1974

สำหรับเรือนที่ปลูกในช่วงที่สองนี้จะเห็นได้ว่าเป็นเรือนไม้ที่ปรากฏให้เห็นจะเป็นไม้ที่สวยงาม แข็งแรงที่มีความคงทนถึงจะมีอายุมากแต่ก็ยังแข็งแรงคืออยู่ เนื่องจากว่าในตอนปลูกเรือนนั้นเจ้าของเรือนได้ทำตามคติความเชื่อในการปลูกเรือน โดยเฉพาะคติความเชื่อที่เกี่ยวกับการเลือกไม้ที่จะปลูกเรือน ดังเรือนที่ปลูกในช่วงแรกที่ได้กล่าวมา และเรือนในช่วงนี้เริ่มจากหลังที่ 11-17 ที่ยังได้ปลูกเรือนตามคติความเชื่อ

เรือนหลังที่ 11 บ้านพันหลวง

นาย คำพันธ์ สัมภาษณ์ วันที่ 27 ตุลาคม 2550 นาย เพ็ชร์ มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คน

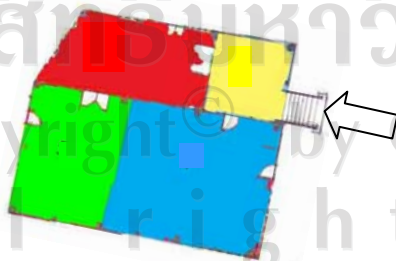
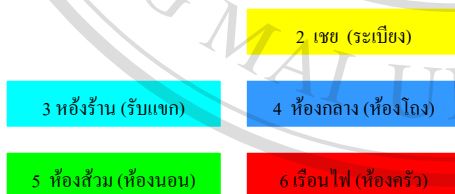

รูปที่ 4.56¹⁶¹

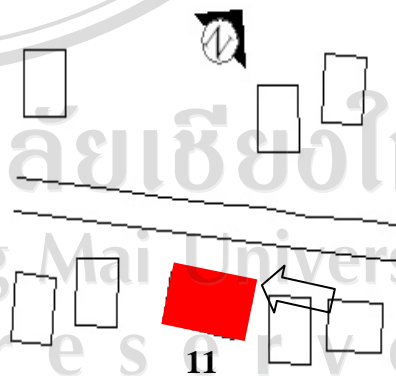

รูปที่ 4.57 ภาพในเรือน ที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา

เทวดา เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁶²

รูปที่ 4.58 แปลนของเรือน¹⁶³

รูปที่ 4.59 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11¹⁶⁴

¹⁶¹ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 14

¹⁶² ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁶³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁶⁴ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

เรือนหลังที่ 12 บ้านพันหลวง สัมภาษณ์ วันที่ 28 ตุลาคม 2550

นาย คำมะณี มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 3 คน เด็ก 1

รูปที่ 4.60¹⁶⁵

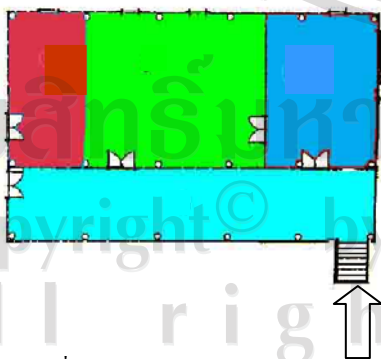
รูปที่ 4.61 ภาพในเรือนหลังที่ 13 ที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา
เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁶⁶

3 ห้องรับ (รับแขก)

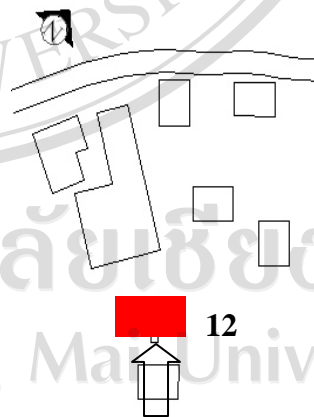
4 ห้องกลาง (ห้องโถง)

5 ห้องส้วม (ห้องนอน)

6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

รูปที่ 4.62 แปลนของเรือน¹⁶⁷

รูปที่ 4.63 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11¹⁶⁸

¹⁶⁵ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 21

¹⁶⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁶⁷ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁶⁸ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

เรือนหลังที่ 13 อาราม สัมภาษณ์ วันที่ 30 ตุลาคม 2550

นาง วิมล มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คน

รูปที่ 4.64¹⁶⁹

รูปที่ 4.65 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดา
เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว¹⁷⁰

3 ห้องรับแขก

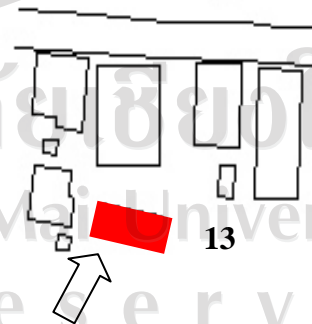
4 ห้องกลาง (ห้องโถง)

5 ห้องส้วม (ห้องนอน)

6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

รูปที่ 4.66 แปลนของเรือน¹⁷¹

รูปที่ 4.67 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11¹⁷²

¹⁶⁹ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 12

¹⁷⁰ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

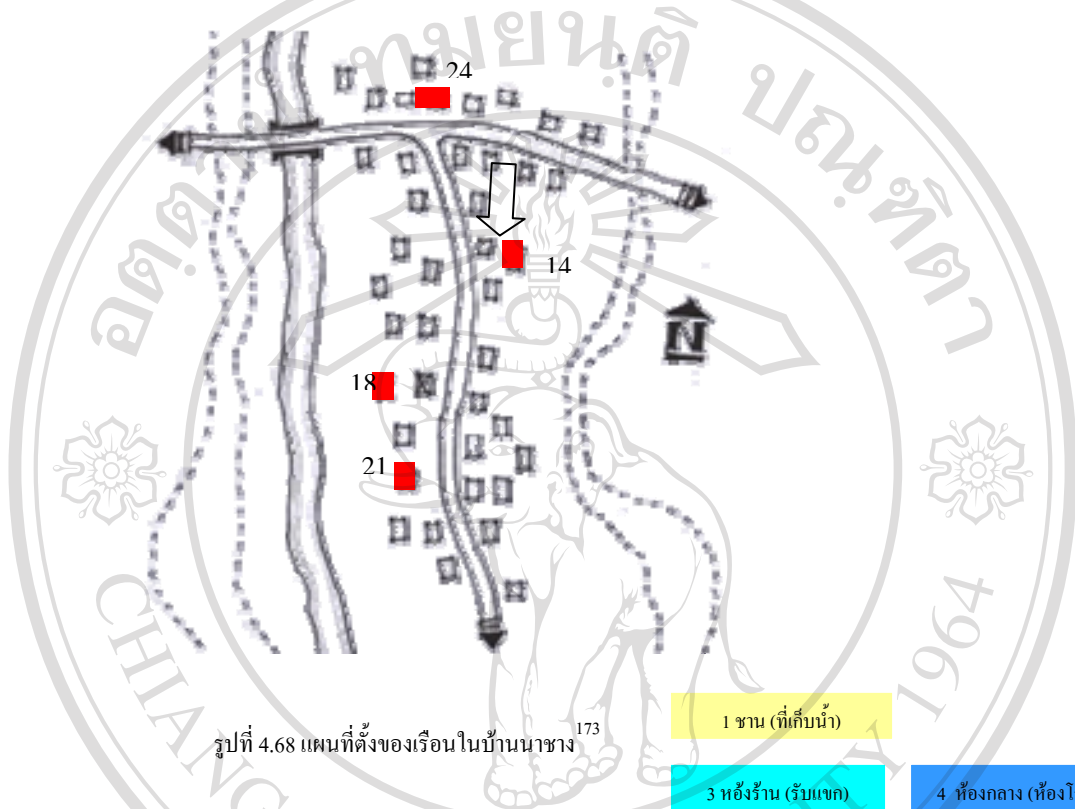
¹⁷¹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีสะนะ (2548)

¹⁷² จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

เรือนหลังที่ 14 บ้านนาขาง สัมภาษณ์ วันที่ 7 พฤษภาคม 2550

นาย เชียงคำพันธ์ มีผู้อาศัยอยู่ 7 คน หญิง 2 คน เด็ก 1

รูปที่ 4.68 แผนที่ตั้งของเรือนในบ้านนาขาง¹⁷³

1 ฐาน (ที่เก็บน้ำ)

3 ห้องรับแขก

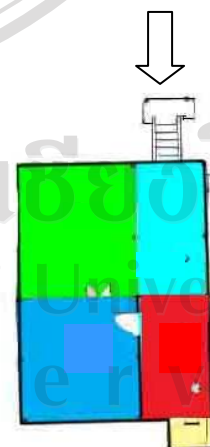
5 ห้องส้วม (ห้องนอน)

4 ห้องกลาง (ห้องโถง)

6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

รูปที่ 4.69¹⁷⁴

รูปที่ 4.70 แปลนของเรือน¹⁷⁵

¹⁷³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

¹⁷⁴ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

¹⁷⁵ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

เรือนหลังที่ 15 บ้านเชียงมวก สัมภาษณ์ วันที่ 19 ตุลาคม 2550

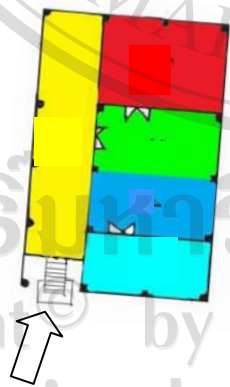
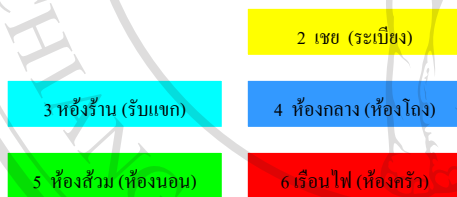
นาย ลอด มีผู้อาศัยอยู่ 7 คน หญิง 3 คน เด็ก 2

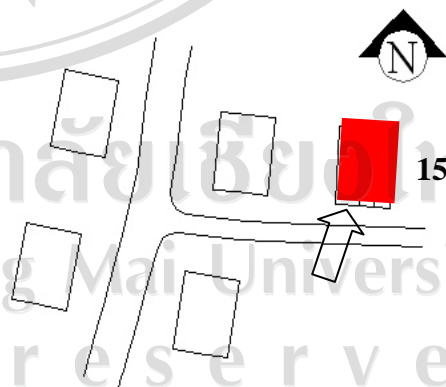
รูปที่ 4.71¹⁷⁶

รูปที่ 4.72 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา
เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁷⁷

รูปที่ 4.73 แปลนของเรือน¹⁷⁸

รูปที่ 4.74 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.28¹⁷⁹

¹⁷⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)
¹⁷⁷ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)
¹⁷⁸ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)
¹⁷⁹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

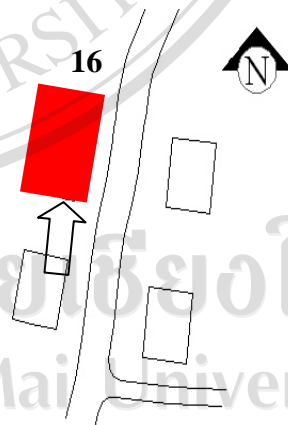
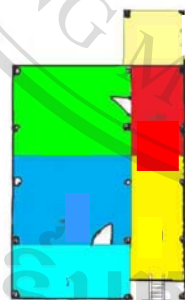
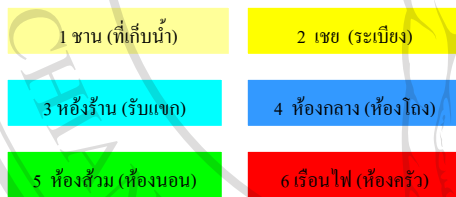
เรือนหลังที่ 16 บ้านสิง สัมภาษณ์ วันที่ 20 ตุลาคม 2550

นาย สมมี มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 3 คน เด็ก 1

รูปที่ 4.75¹⁸⁰

รูปที่ 4.76 ใต้ถุนที่ใช้เป็นที่พักผ่อนและเก็บข้าวของต่างๆ¹⁸¹

รูปที่ 4.77 แผนของเรือน¹⁸²

รูปที่ 4.78 การวางทิศของเรือน อ้างอิงจากรูปการวางผังที่ 4.26¹⁸³

¹⁸⁰ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

¹⁸¹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

¹⁸² ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

¹⁸³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

เรือนหลังที่ 17 บ้านเชียงมวก สัมภาษณ์ วันที่ 21 ตุลาคม 2550

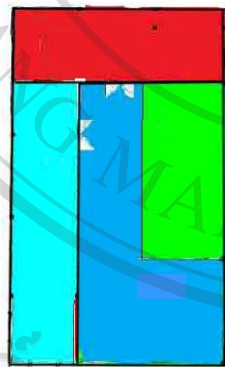
นาง บุญมี มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คน

รูปที่ 4.79¹⁸⁴

รูปที่ 4.80 ใต้ถุนที่ใช้เป็นที่พักซ่อนและเก็บข้าวของต่างๆ¹⁸⁵

- 3 ห้องรับแขก (รับแขก)
- 4 ห้องกลาง (ห้องโถง)
- 5 ห้องส้วม (ห้องนอน)
- 6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

17

รูปที่ 4.81 แปลนของเรือน¹⁸⁶

รูปที่ 4.82 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.38¹⁸⁷

¹⁸⁴ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)
¹⁸⁵ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)
¹⁸⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)
¹⁸⁷ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

4.2.3 เรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1975-1999

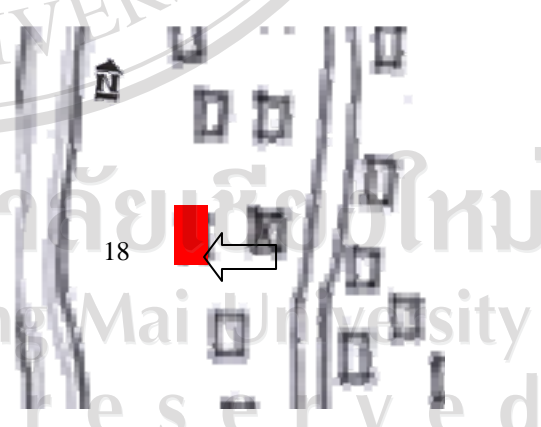
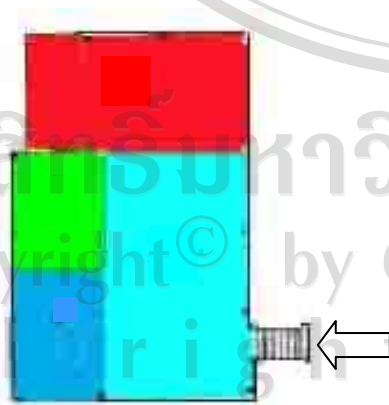
เรือนที่ปลูกในช่วงนี้ก็ยังเป็นเรือนที่ปลูกด้วยไม้เช่นเดียวกันดังช่วงแรกและช่วงที่สอง สิ่ง
ที่แสดงให้เห็นก็คือตรงเสาเอก เสาขวัญที่เป็นมงคล ซึ่งจะเห็นได้จากรูปถ่ายว่าเป็นที่บูชาเทวดาเรือน
หรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ดังรูปเรือนในช่วงนี้ที่จะนำเสนอต่อไปนี้
เรือนหลังที่ 18 บ้านนาซาง ตัมภามณ์ วันที่ 13 พฤษภาคม 2550
ลูก้ามา มีผู้อาศัยอยู่ 6 คน หญิง 2 คน

รูปที่ 4.83¹⁸⁸

รูปที่ 4.84 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชาเทวดา
เรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁸⁹

- 3 ห้องรับ (รับแขก)
- 4 ห้องกลาง (ห้องโถง)
- 5 ห้องส้วม (ห้องนอน)
- 6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

รูปที่ 4.85 แปลนของเรือน¹⁹⁰

รูปที่ 4.86 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.68¹⁹¹

¹⁸⁸ รูปถ่าย โดยผู้วิจัย
¹⁸⁹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)
¹⁹⁰ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)
¹⁹¹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

เรือนหลังที่ 19 บ้านผานม สัมภาษณ์ วันที่ 14 พฤษภาคม 2550

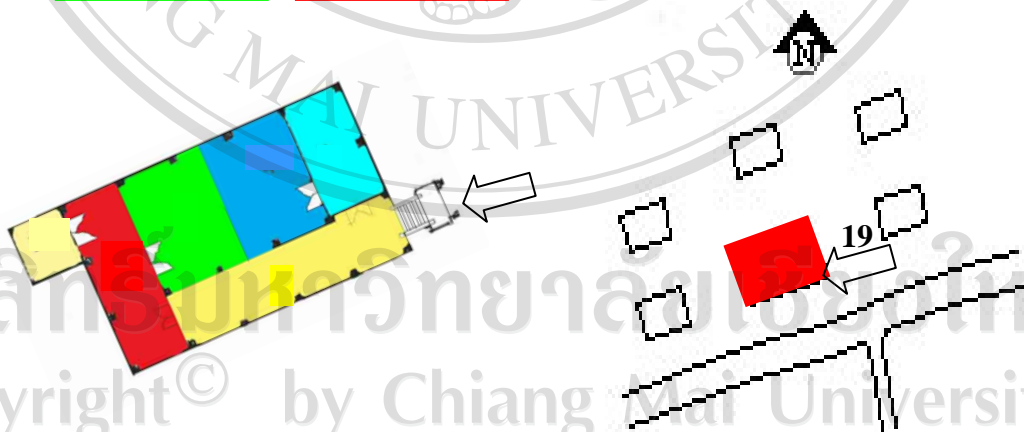
นาย คำมา มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คน เด็ก 2

รูปที่ 4.87 เรือนที่ได้มีการต่อเติม เช่น ได้มีการก่อผนังรอบใต้ถุน โดยใช้วัสดุใหม่เข้ามาใช้มากขึ้นซึ่งเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน¹⁹²

รูปที่ 4.88 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁹³

1 ฆาน (ที่เก็บน้ำ)	2 เซย (ระเบียง)
3 ห้องรับแขก	4 ห้องกลาง (ห้องโถง)
5 ห้องส้วม (ห้องนอน)	6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

รูปที่ 4.89 แปลนของเรือน¹⁹⁴

รูปที่ 4.90 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.47¹⁹⁵

¹⁹² รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

¹⁹³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

¹⁹⁴ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

¹⁹⁵ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีสะนะ (2548)

เรือนหลังที่ 20 อาไฟ สัมภาษณ์ วันที่ 13 พฤษภาคม 2550

นาย ชายทอง มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 2 คน

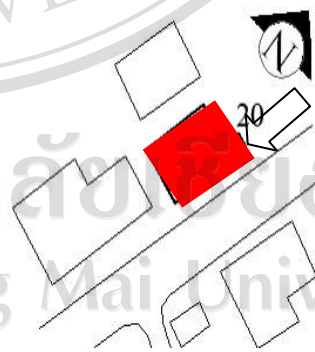
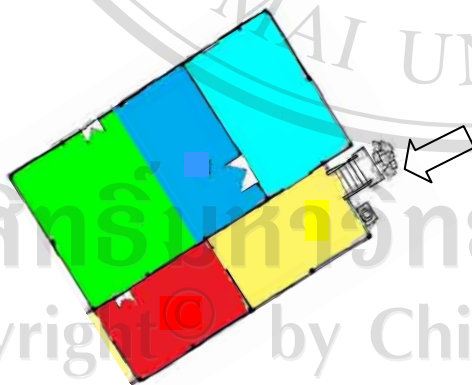
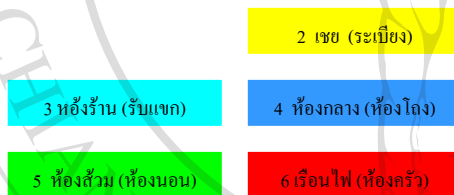

รูปที่ 4.91¹⁹⁶

รูปที่ 4.92 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นถึงที่บูชา

เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป¹⁹⁷

ลิขสิทธิ์ภาพถ่ายของใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 4.93 แพลนของเรือน¹⁹⁸

รูปที่ 4.94 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11¹⁹⁹

¹⁹⁶ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

¹⁹⁷ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

¹⁹⁸ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

¹⁹⁹ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

เรือนหลังที่ 21 นาซาง สัมภาษณ์ วันที่ 12 พฤษภาคม 2550
 ป่าบัวคำ มีผู้อาศัยอยู่ 5 คน หญิง 3 คน เด็ก 1

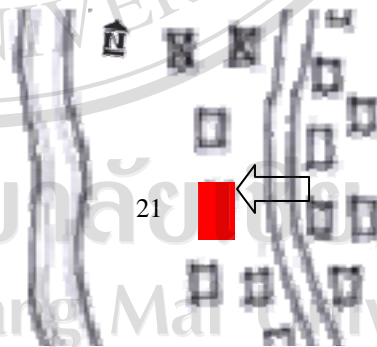
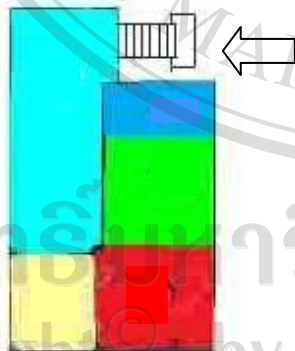

รูปที่ 4.95²⁰⁰

รูปที่ 4.96 ภาพในเรือนที่ยังมีให้เห็นสิ่งที่บูชา

เทวดาเรือนหรือเป็นที่บูชาบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไป²⁰¹

- 1 ขาน (ที่เก็บน้ำ)
- 3 ห้องรับแขก
- 4 ห้องกลาง (ห้องโลง)
- 5 ห้องส้วม (ห้องนอน)
- 6 เรือนไฟ (ห้องครัว)

รูปที่ 4.97 แปลนของเรือน²⁰²

รูปที่ 4.98 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.68²⁰³

²⁰⁰ รูปถ่าย โดยผู้วิจัย

²⁰¹ รูปถ่าย โดยผู้วิจัย

²⁰² ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

²⁰³ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหวัด สีชนะ (2548)

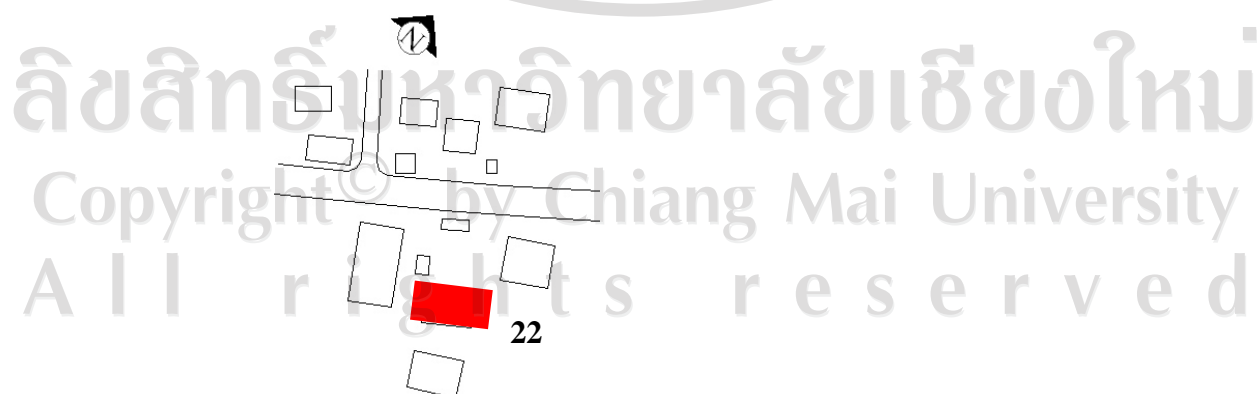
4.2.4 เรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 2000 ถึงปัจจุบัน

เรือนที่ปลูกขึ้นในช่วงนี้เป็นการสร้างตามรูปแบบของเรือนเผ่าลาวลุ่มทุกประการ แต่ไม่ได้เป็นเรือนที่เกิดจากจิตวิญญาณของเรือนเผ่าลาวลุ่มที่แท้จริง เนื่องจากว่ามีการเข้าเป็นมรดกโลกที่ได้มีอนุรักษ์แต่เพียงรูปแบบของเรือน โดยที่ไม่มีการคำนึงถึงทางด้านคติความเชื่อของการปลูกเรือนที่ได้ปฏิบัติกันมาแต่อย่างใด และการปลูกเรือนในช่วงนี้ไม่ได้ปลูกเรือนเพื่ออยู่อาศัยเหมือนเมื่อก่อน แต่ปลูกเพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเมืองหลวงพระบางดังรูปของเรือนหลังที่ 22-25

เรือนหลังที่ 22 บ้านวัดหนอง สัมภาษณ์ วันที่ 16 พฤษภาคม 2550
นาย สมชาย ปลูกเป็นเรือนรับรองแขก

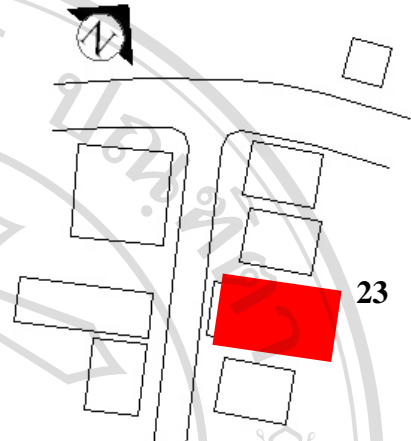
รูปที่ 4.99²⁰⁴

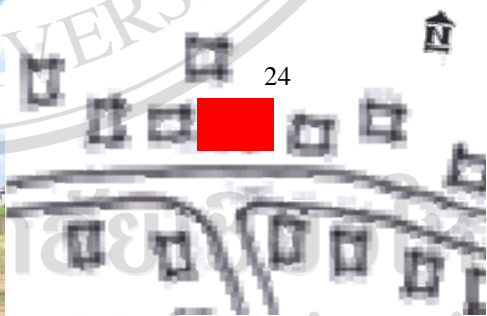
รูปที่ 4.100 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูปการวางผังที่ 4.11²⁰⁵

²⁰⁴ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย ถ่ายเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2548

เรือนหลังที่ 23 บ้านวัดหนอง สัมภาษณ์ วันที่ 17 พฤษภาคม 2550
 นาย สมชัย ปลุกเป็นเรือนรับรองแขก

รูปที่ 4.101²⁰⁶รูปที่ 4.102 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูป
การวางผังที่ 4.11²⁰⁷

เรือนหลังที่ 24 บ้านนาขาง สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤษภาคม 2550
 นาย คำมี ปลุกเป็นเรือนร้านอาหาร

รูปที่ 4.103²⁰⁸รูปที่ 4.104 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูป
การวางผังที่ 4.66²⁰⁹

²⁰⁵ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

²⁰⁶ รูปถ่ายโดยผู้วิจัยถ่ายเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคมปี 2548

²⁰⁷ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

²⁰⁸ รูปถ่ายโดยผู้วิจัยถ่ายเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคมปี 2548

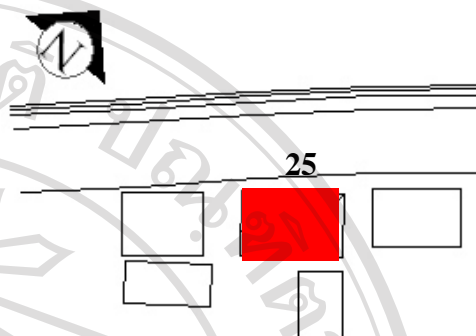
²⁰⁹ ข้อมูลภาคสนามเก็บร่วมกับทองสะหัด สีชนะ (2548)

เรือนหลังที่ 25 บ้านเชียงมวน สัมภาษณ์ วันที่ 19 พฤษภาคม 2550

นาย คำสุก ปลุกเป็นเรือนรับรองแขก

รูปที่ 4.105²¹⁰

รูปที่ 4.106 การวางทิศของเรือน อ้างอิงมาจากรูป
การวางผังที่ 4.11²¹¹

4.3 ข้อมูลทางด้านคติความเชื่อจากผู้ที่อาศัยอยู่เรือนที่ศึกษา

4.3.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1940-1954

เมื่อก่อนชาวบ้านได้อยู่กับธรรมชาติ และได้มีขนบธรรมเนียมประเพณี คติความเชื่อ การนับถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และได้มีคติความเชื่อเรื่องการปลูกเรือนตามแต่ละเผ่าที่เคยเคารพนับถือกันมาอย่างยาวนาน จะเห็นได้ว่ารูปแบบของเรือนก็เป็นส่วนหนึ่งที่รองรับคติความเชื่อเพื่อเป็นความสุขทางกาย และใจ ความรู้สึกแบบนี้จะยังคงอยู่ต่อๆ มา ซึ่งจะเห็นได้จากเรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1940 -1959 ถึงแม้ว่าจะได้มีฝรั่งเศษเข้ามา²¹² แต่ชาวบ้านก็ยังยึดติดกับคติความเชื่อแบบเดิมเช่น คติความเชื่อของการปลูกเรือนซึ่งเป็นสิ่งที่พิสูจน์จับต้องไม่ได้ แต่แสดงออกมาในรูปแบบของเรือนพักอาศัยที่ตอบสนองตามความต้องการในการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ เพื่อปกป้องคุ้มภัยให้กับผู้อยู่อาศัยซึ่งรายละเอียดของปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านยังคงติดอยู่กับคติความเชื่อแบบเดิมจะนำเสนออย่างละเอียดในบทต่อไป

● คติความเชื่อที่เกี่ยวกับไม้

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 1-10 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ยังคงปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ดังที่แสดงในตารางที่ 4.2

²¹⁰ รูปถ่ายโดยผู้วิจัยถ่ายเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคมปี 2548

²¹¹ จำนวนเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์จากสำนักงานองค์กรมรดกโลกหลวงพระบาง, *บทรายงาน CDM PSMV*, หน้า 38

²¹² ดร. ศุเนศ โพธิสาน และคณะ, *ปฏิวัติศาสตร์ลาวแต่ดึกดำบรรพ์ - ปัจจุบัน* (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ, 2545), หน้า 676-690

หลังที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
คติความเชื่อ										
ไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การค้ำทำนวยทึบของไม้ลิ้ม	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกไม้	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การทำนายตาไม้	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.2 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับไม้ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มี การปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อที่เกี่ยวกับดิน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 1-10 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับดินยังคง ปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ดังที่แสดงในตารางที่ 4.3

หลังที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
คติความเชื่อ										
การเลือกดิน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
ดินที่โบราณห้าม	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.3 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับดิน เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มี การปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดวางทิศ**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 1-10 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ยังได้ ปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ดังที่แสดงในตารางที่ 4.4

หลังที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
คติความเชื่อ										
การจัดวางทิศทาง	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.4 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดวางทิศ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มี การปฏิบัติต่อไป

นิมิตหมายในการปลูกเรือน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
-------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ตาราง 4.6 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีกรรม เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในการปลูกเรือนในช่วงเวลานั้นถึงแม้ว่าจะมีการเข้ามาของฝรั่งเศสซึ่งได้นำเอาวิถีชีวิตการกินอยู่แบบตะวันตกเข้ามาด้วย แต่ชาวบ้านก็ยังยึดติดกับคติความเชื่อในเรื่อง โขกลางหรือสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจและเพื่อความอยู่ดีมีสุขให้แก่ครอบครัวโดยการแสดงออกมาในการนำเอาคติความเชื่อต่างๆ มาใช้ในการปลูกเรือน ในช่วงเวลานั้นยังได้ยึดติดกับคติความเชื่อในเรื่อง โขกลางหรือสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติเหล่านั้นได้ถ่ายทอดออกมาทางด้านรูปแบบของเรือนที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับธรรมชาติที่มีความเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน เนื่องจากการกระทำใดๆ ที่จะกระทำขึ้นมาจะต้องให้ได้ตามคติความเชื่อเพราะว่าถ้ากระทำผิดก็จะมีสิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้นจริงที่ปรากฏให้เห็นดังนั้นชาวบ้านจึงมีความศรัทธาในคติความเชื่อนั้นๆ เพื่อที่จะทำให้ชีวิตของครอบครัวดำเนินไปด้วยความผาสุก มีความเจริญรุ่งเรืองในด้านยศถาบรรดาศักดิ์ และการยอมรับในคติความเชื่อ ซึ่งจะมีผลต่อการยอมรับ หรือการปฏิเสธทางด้านคติความเชื่อ โดยตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนในสังคม ภายใต้ความเป็นเอกภาพของชุมชน

4.3.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1955-1975

ในช่วงเวลานี้แบบแผน และคุณค่าของคติความเชื่อในการปลูกเรือนและตัวเรือนมิได้คำนึงถึงเฉพาะแง่ความงามความประณีตเท่านั้นยังหมายถึงสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบวงจรชีวิตของชุมชนที่เคยใช้สอย และผูกพันมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งก่อให้เกิดสำนึกในการเป็นเจ้าของ ยังไม่มีการรื้อถอนหรือเปลี่ยนแปลงแบบแผนทางคติความเชื่อของการปลูกเรือนตามแบบเดิม ย่อมทำให้ระบบชีวิตที่ดำเนินต่อเนื่องกันมา ยังคงอยู่ต่อ

● คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 11-17 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ยังคงปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ ดังที่แสดงในตารางที่ 4.7

หลังที่	11	12	13	14	15	16	17
คติความเชื่อ							
ไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การคำนายนายทิศของไม้ล้ม	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

วิธีการเลือกไม้	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การทำนายตาไม้	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.7 คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 11-17 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับดินยังคงปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ดังที่แสดงในตารางที่ 4.8

หลังที่	11	12	13	14	15	16	17
คติความเชื่อ							
การเลือกดิน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
ดินที่โบราณห้าม	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.8 คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 11-17 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศทางของเรือนยังคงปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ดังที่แสดงในตารางที่ 4.9

หลังที่	11	12	13	14	15	16	17
คติความเชื่อ							
การจัดวางทิศทาง	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.9 คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 11-17 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือนยังคงปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ ดังที่แสดงในตารางที่ 4.10

หลังที่	11	12	13	14	15	16	17
คติความเชื่อ							
การหาฤกษ์ยาม	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกวัน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

วันที่โบราณห้าม	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกเดือน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกปี	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การทำนายอายุของคน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
ยันหัวเสา	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.10 คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่
□ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

● **คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 11-17 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมยังคงปฏิบัติตามคติความเชื่ออยู่ดังที่แสดงในตารางที่ 4.11

หลังที่	11	12	13	14	15	16	17
คติความเชื่อ							
การเชิงเรือน“วางผัง”	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
นาคะ“พญานาค”วัน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
นาคะ“พญานาค”เดือน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
พิธีขุดหลุมเสา	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การกำหนดทิศขุดหลุมเสา	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การตั้งชื่อเสา	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
พิธีสวด	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
การนำไม้ที่มาจากเสาแรก	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีผูกเสาแรกและเสาขวัญ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
พิธียกเสา	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
คำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
นิมิตหมายในการปลูกเรือน	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.11 คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่
□ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในการปลูกเรือนในช่วงเวลานั้นถึงจะอยู่ในช่วงของการต่อสู้ชาติจนสามารถปลดปล่อยประเทศชาติ แต่เผ่าลาวลุ่มก็ยังคงยึดติดกับคติความเชื่อในเรื่องโชคลางหรือสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจและเพื่อความอยู่ดีมีสุขให้แก่ครอบครัวโดยการแสดงออกมาผ่านความเชื่อต่างๆ ในการปลูกเรือนที่เป็นสิ่งลี้ลับเหล่านั้นได้ง่าย

ถอดออกมาทางด้านรูปแบบของเรือนที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับธรรมชาติที่มีความเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน เนื่องจากว่าการกระทำใดๆ ที่จะกระทำขึ้นมาจะต้องทำตามคติความเชื่อเพราะถ้ากระทำผิดก็จะมีสิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้น ดังนั้นชาวบ้านจึงมีความศรัทธาในคติความเชื่อนั้นๆ เพื่อที่จะทำให้ชีวิตของครอบครัวดำเนินไปด้วยความผาสุก

4.3.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 1976-1999

ช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งสำคัญโดยเปลี่ยนจากระบบการปกครองแบบกษัตริย์ (เจ้ามหาชีวิต) มาเป็นระบอบสังคมนิยมและสถาปนาประเทศใหม่ชื่อว่า “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” หรือ ส.ป.ป.ลาว ในปัจจุบัน ครั้งเมื่อลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบกษัตริย์มาเป็นระบอบสังคมนิยมในปีค.ศ.1975 ลาวก็เดินตามเส้นทางสังคมนิยมอย่างเต็มรูปแบบและเคร่งครัดต่อหลักการทางพรรคคอมมิวนิสต์ และพัฒนาประเทศด้วยระบบอุดมการณ์ของตัวเอง โดยเน้นพัฒนาการผลิต พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าสู่สมัยใหม่ และการรวมอำนาจศูนย์กลางอยู่ที่พรรคคอมมิวนิสต์ และได้มีแผนการพัฒนาหลายอย่างเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางคติความเชื่อที่จะนำเสนอในบทต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 18-21 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้คือคติความเชื่อของวิธีการเลือกไม้ที่จะนำมาปลูกเรือนเปลี่ยนแปลง คติความเชื่อไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน การทำนายทิศของไม้ล้ม และคติความเชื่อในการทำนายตาไม้ที่จะนำมาเป็นเสาเรือนไม่ได้นำมาใช้ในการปลูกเรือนดังที่แสดงในตารางที่ 4.12

หลังที่	18	19	20	21
คติความเชื่อ				
ไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน	☐	☐	☐	☐
การทำนายทิศของไม้ล้ม	☐	☐	☐	☐
วิธีการเลือกไม้	☐	☐	☐	☐
การทำนายตาไม้	☐	☐	☐	☐

ตาราง 4.12 คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ $\circ$ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ $\square$ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 18-21 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับดินได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยทำมาดังที่แสดงในตารางที่ 4.13

หลังที่	18	19	20	21
คติความเชื่อ				
การเลือกดิน	○	○	○	○
ดินที่โบราณห้าม	○	○	○	○

ตาราง 4.13 คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 18-21 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศทางของเรือนได้มีการเปลี่ยนแปลงดังที่แสดงในตารางที่ 4.14

หลังที่	18	19	20	21
คติความเชื่อ				
การจัดวางทิศทาง	○	○	○	○

ตาราง 4.14 คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 18-21 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับคติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือนได้มีคติความเชื่อเรื่องการหาฤกษ์ยาม วิธีการเลือกวันที่จะปลูกเรือนวันที่โบราณห้ามปลูกเรือน การเลือกปีที่จะปลูกเรือน การทำนายอายุของคนที่จะปลูกเรือนขึ้นหัวเสายังได้ปฏิบัติกันอยู่ ได้มีคติความเชื่อวิธีการเลือกเดือนที่จะปลูกเรือนที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงดังที่แสดงในตารางที่ 4.15

หลังที่	18	19	20	21
คติความเชื่อ				
การหาฤกษ์ยาม	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกวัน	Δ	Δ	Δ	Δ

วันที่โบราณห้าม	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกเดือน	○	○	○	○
วิธีการเลือกปี	Δ	Δ	Δ	Δ
การทำนายอายุของคน	Δ	Δ	Δ	Δ
ยันหัวเสา	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.15 คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 18-21 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม ได้มีคติความเชื่อเรื่องพิธีสวด การนำไม้ที่นำมาผูกเสาแรก การยกเสาเรือนที่ยังได้ปฏิบัติกันอยู่ ได้มีคติความเชื่อการเชิงเรือน“วางผัง” พิธีการขุดหลุมเสา การกำหนดทิศในการขุดหลุมเสาวิธีผูกเสาแรก เสาขวัญได้มีการเปลี่ยนแปลง และคติความเชื่อ นาคะ “พญานาค” วันที่จะปลูกเรือน นาคะ “พญานาค” เดือนที่จะปลูกเรือน การตั้งชื่อเสา คำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ นิमितหมายในการปลูกเรือนไม่ได้นำไปใช้ในการปลูกเรือนดังที่แสดงในตารางที่ 4.16

หลังที่	18	19	20	21
คติความเชื่อ				
การเชิงเรือน“วางผัง”	○	○	○	○
นาคะ “พญานาค” วัน	□	□	□	□
นาคะ “พญานาค” เดือน	□	□	□	□
พิธีขุดหลุมเสา	Δ	Δ	Δ	Δ
การกำหนดทิศขุดหลุมเสา	□	□	□	□
การตั้งชื่อเสา	□	□	□	□
พิธีสวด	Δ	Δ	Δ	Δ
การนำไม้ที่นำมาผูกเสาแรก	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีผูกเสาแรกและเสาขวัญ	○	○	○	○
พิธียกเสา	Δ	Δ	Δ	Δ
คำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ	□	□	□	□
นิमितหมายในการปลูกเรือน	□	□	□	□

ตาราง 4.16 คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

ในช่วงนี้ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในระบบคติความเชื่อคือการเปลี่ยนแปลงในคติความเชื่อดั้งเดิม และการเปลี่ยนแปลงคติความเชื่อที่เกี่ยวกับผี และการให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่เดิมลดน้อยลง โดยจะเห็นได้ในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางคติความเชื่อที่มีอยู่ในชุมชนน้อยลง ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมหลายประการ รวมถึงคติความเชื่ออ้อมถ้ำของการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มชนภายในก็มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากทางการลาวต้องอาศัยความช่วยเหลือทั้งเรื่องเงินทุน เทคโนโลยี และคณะผู้เชี่ยวชาญขององค์กรเอกชนจากต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่เมืองหลวงพระบางได้เข้าเป็นมรดกโลก

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในพื้นที่เมืองหลวงพระบางได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเมืองหลวงพระบาง ทำให้เกิดมีธุรกิจหลายประเภทเพื่อที่จะมารองรับในการบริการ จึงเป็นประเด็นที่ทำให้คติความเชื่อที่ยังปฏิบัติกันอยู่ คติความเชื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงแต่ยังปฏิบัติกันอยู่ คติความเชื่อที่ไม่นำไปสู่การปฏิบัติ

4.3.4 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในเรือนที่ปลูกในช่วงปี ค.ศ. 2000 ถึงปัจจุบัน

ความเจริญก้าวหน้าทางคมนาคมและเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลทางวัตถุ การแลกเปลี่ยนทางความคิดความเชื่อรวมถึงการรับเอารูปแบบความคิดความเชื่อใหม่ได้อย่างรวดเร็วทำให้คนรุ่นใหม่มีทัศนคติเกี่ยวกับคติความเชื่อของการปลูกเรือนว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คติความเชื่อของการปลูกเรือนจึงลดความสำคัญและถูกลบเลือนไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 22-25 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ไม่ได้มีการนำไปปฏิบัติ ดังที่แสดงในตารางที่ 4.17

หลังที่	22	23	24	25
คติความเชื่อ				
ไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน	☐	☐	☐	☐
การค่านายทิศของไม้ล้ม	☐	☐	☐	☐
วิธีการเลือกไม้	☐	☐	☐	☐
การทำนายตาไม้	☐	☐	☐	☐

ตาราง 4.17 คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ $\circ$ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ $\square$ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 22-25 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับดินได้มีคติความเชื่อการเลือกดินที่จะปลูกเรือนที่มีการเปลี่ยนแปลง และคติความเชื่อดินที่โบราณห้ามปลูกเรือนไม้ได้มีการนำมาใช้ในการปลูกเรือน ดังที่แสดงในตารางที่ 4.18

หลังที่	22	23	24	25
คติความเชื่อ				
การเลือกดิน	☐	☐	☐	☐
ดินที่โบราณห้าม	☐	☐	☐	☐

ตาราง 4.18 คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ $\circ$ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ $\square$ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 22-25 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศทางของเรือนไม้ได้มีการนำมาใช้ในการปลูกเรือน ดังที่แสดงในตารางที่ 4.19

หลังที่	22	23	24	25
คติความเชื่อ				
การจัดวางทิศทาง	☐	☐	☐	☐

ตาราง 4.19 คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ $\circ$ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ $\square$ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 22-25 ในการให้สัมภาษณ์เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือนได้มีความเชื่อ การหาฤกษ์ยามมีวิธีการเลือกวันที่จะปลูกเรือนวันที่โบราณ ห้ามปลูกเรือน การเลือกปีที่จะปลูกเรือน การทำนายอายุของคนที่จะปลูกเรือน คติความเชื่อยันหัวเสายังคงมีการนำมาใช้กันอยู่ และได้มีคติความเชื่อการเลือกตามเดือนที่ได้ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังที่แสดงในตารางที่ 4.20

หลังที่	22	23	24	25
คติความเชื่อ				
การหาฤกษ์ยาม	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกวัน	Δ	Δ	Δ	Δ
วันที่โบราณห้าม	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีการเลือกเดือน	○	○	○	○
วิธีการเลือกปี	Δ	Δ	Δ	Δ
การทำนายอายุของคน	Δ	Δ	Δ	Δ
ยันหัวเสา	Δ	Δ	Δ	Δ

ตาราง 4.20 คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

- **คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม**

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่อาศัยในเรือนหลังที่ 22-25 เห็นได้ว่าคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม ได้มีคติความเชื่อพิธีการขุดหลุมเสา พิธีสวด การนำไม้ที่นำมาผูกเสาแรก การยกเสาเรือนที่ยังนำมาใช้ในการปลูกเรือน ได้มีคติความเชื่อการเชิงเรือน “วางผัง” ที่ผูกเสาแรกและเสาขวัญที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง และคติความเชื่อ นาคะ “พญานาค” วันที่จะปลูกเรือน นาคะ “พญานาค” เดือนที่จะปลูกเรือน การกำหนดทิศในการขุดหลุมเสา การตั้งชื่อเสา คำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญนิมิตหมายในการปลูกเรือน ที่ไม่ได้นำไปใช้ในการปลูกเรือน ดังที่แสดงในตารางที่ 4.21

หลังที่	22	23	24	25
คติความเชื่อ				
การเชิงเรือน “วางผัง”	○	○	○	○
นาคะ “พญานาค” วัน	□	□	□	□
นาคะ “พญานาค” เดือน	□	□	□	□

พิธีขุดหลุมเสา	Δ	Δ	Δ	Δ
การกำหนดทิศขุดหลุมเสา	□	□	□	□
การตั้งชื่อเสา	□	□	□	□
พิธีสวด	Δ	Δ	Δ	Δ
การนำไม้ที่มาจากเสาแรก	Δ	Δ	Δ	Δ
วิธีผูกเสาแรกและเสาขวัญ	○	○	○	○
พิธียกเสา	Δ	Δ	Δ	Δ
คำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ	□	□	□	□
นิมิตหมายในการปลูกเรือน	□	□	□	□

ตาราง 4.21 คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม เครื่องหมาย Δ ยังปฏิบัติอยู่ ○ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมแต่มีการปฏิบัติอยู่ □ ไม่มีการปฏิบัติต่อไป

จะเห็นได้ว่าคติความเชื่อในการปลูกเรือนในช่วงนี้บางอย่างได้มีการปฏิบัติกันอยู่ บางคติความเชื่อได้มีการเปลี่ยนแปลง และบางอย่างก็หายไป เนื่องจากว่าทางภาครัฐได้มีการพัฒนาชนบทมากขึ้น โดยการสร้างถนนไปถึงหมู่บ้านต่างๆ จึงทำให้เรือนเกิดการเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยโดยเน้นทางด้านวัตถุมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต หมู่บ้านมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น ประการสำคัญคือ มีการตอบสนองกับนโยบายต่างๆ ของรัฐและสังคมภายนอก ซึ่งทำให้กิจกรรมประจำวันของคนในสังคมเปลี่ยนไปจากเดิม และได้มีข้อกำหนดในหลายด้านให้กับชาวบ้านต้องปฏิบัติตาม จึงทำให้คติความเชื่อหลายอย่างได้ลดถอยลงหรืออาจไม่มีเลยก็ได้ อาจกล่าวได้ว่าคติความเชื่อที่ยังปฏิบัติกันอยู่ คติความเชื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงแต่ยังปฏิบัติกันอยู่ และคติความเชื่อที่ไม่นำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะนำเสนอปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคติความเชื่อทางการปลูกเรือนในบทต่อไป

โดยสรุปจาก ตารางที่ 4.2- 4.21 พบว่าในช่วงที่แรกและช่วงที่สองยังได้นำคติความเชื่อมาใช้ในการปลูกเรือนอยู่เช่น

- คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้
- คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน
- คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ
- คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน
- คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม

ช่วงที่สามได้มีการนำไปปฏิบัติ เปลี่ยนแปลงนำไปปฏิบัติ และไม่นำไปสู่การนำไปปฏิบัติเช่น
คติความเชื่อที่นำไปปฏิบัติ

- คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือนเช่น
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการหาฤกษ์ยาม
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการเลือกวัน
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับวันที่โบราณห้าม
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการเลือกปี
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับการทำนายอายุของคน
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับขันหัวเสา

- คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมเช่น
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธียกเสา
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีชุดหลุมเสา
 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับพิธีสวด

คติความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปนำไปปฏิบัติ

- คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้
 คติความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการเลือกไม้
- คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน
 คติความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกดิน
 คติความเชื่อเกี่ยวกับดินที่โบราณห้าม
- คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ
 กคติความเชื่อเกี่ยวกับารจัดวางทิศทาง

- คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน
 คติความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการเลือกเดือน

- คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม
 คติความเชื่อเกี่ยวกับการเจิงเรือน“วางผัง”
 คติความเชื่อเกี่ยวกับวิธีผูกเสาแรกและเสาขวัญ

คติความเชื่อไม่นำมาสู่การปฏิบัติ

- คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้
 คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้ที่ห้ามนำมาปลูกเรือน
 คติความเชื่อเกี่ยวกับการคำทำนายทิศของไม้ล้ม

คติความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายตาไม้

- คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม

คติความเชื่อเกี่ยวกับนาคะ “พญานาค” วัน

คติความเชื่อเกี่ยวกับนาคะ “พญานาค” เดือน

คติความเชื่อเกี่ยวกับการกำหนดทิศขุดหลุมเสา

คติความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งชื่อเสา

คติความเชื่อเกี่ยวกับนิมิตหมายในการปลูกเรือน

คติความเชื่อเกี่ยวกับคำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ

ในช่วงที่สี่ได้มีการนำไปปฏิบัติ เปลี่ยนแปลงนำไปปฏิบัติ และไม่นำไปสู่การนำไปปฏิบัติเช่น

คติความเชื่อที่นำไปปฏิบัติ

- คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน

คติความเชื่อเกี่ยวกับการหาฤกษ์ยาม

คติความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการเลือกวัน

คติความเชื่อเกี่ยวกับวันที่โบราณห้าม

คติความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการเลือกปี

คติความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายอายุของคน

คติความเชื่อเกี่ยวกับขันหัวเสา

- คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม

คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีขุดหลุมเสา

คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีสวด

คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธียกเสา

คติความเชื่อเกี่ยวกับการนำไม้ที่มาผูกเสาแรก

คติความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงนำไปปฏิบัติ

- คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน

คติความเชื่อเกี่ยวกับดินที่โบราณห้าม

- คติความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าของเรือน

คติความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการเลือกเดือน

- คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม

คติความเชื่อเกี่ยวกับการเชิงเรือน “วางผัง”

คติความเชื่อเกี่ยวกับวิธีผูกเสาแรกและเสาขวัญ

คติความเชื่อที่ไม่นำไปสู่การนำไปปฏิบัติ

- คติความเชื่อเกี่ยวกับไม้

- คติความเชื่อเกี่ยวกับดิน

คติความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกดิน

- คติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดวางทิศ

- คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม

คติความเชื่อเกี่ยวกับนาคะ “พญานาค” วัน

คติความเชื่อเกี่ยวกับนาคะ “พญานาค” เดือน

คติความเชื่อเกี่ยวกับการกำหนดทิศขุดหลุมเสา

คติความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งชื่อเสา

คติความเชื่อเกี่ยวกับคำทำนายการตั้งเสาแรกเสาขวัญ

คติความเชื่อเกี่ยวกับนิมิตหมายในการปลูกเรือน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved